

IX. znanstveni posvet Vodenje v vzgoji in izobraževanju 2022

Sodelovanje – povezovanje za skupno kritično refleksijo o učenju

Povzetki referatov in interaktivnih delavnic

5. in 6. april 2022, Kongresni center Portus, Hotel Slovenija, Portorož

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

IX. znanstveni posvet Vodenje v vzgoji in izobraževanju 2022

Sodelovanje – povezovanje za skupno kritično refleksijo o učenju

Povzetki referatov in interaktivnih delavnic

Uredili: Branka Likon in Eva Valant

Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba

Prevod: Romana Mlačak

Izdaja: Zavod RS za šolstvo

Predstavnik: dr. Vinko Logaj

Ljubljana 2022

Digitalna izdaja

Dostopno na: https://www.zrss.si/pdf/posvet_vvi_2022.pdf

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [103096579](https://cobiss.si/103096579)

ISBN 978-961-03-0634-4 (PDF)

Recenzenti

mag. Katja Arzenšek Konjajeva, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje
dr. Majda Cencič, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta
dr. Dejan Hozjan, Univerza na Primorskem
dr. Branka Likon, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje
dr. Tanja Rupnik Vec, Zavod RS za šolstvo
dr. Stanka Preskar, Zavod RS za šolstvo
mag. Mariza Skvarč, Zavod RS za šolstvo
dr. Mihaela Zavašnik, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje

Programski odbor

dr. Branka Likon, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje, vodja programskega odbora
dr. Vinko Logaj, Zavod RS za šolstvo
dr. Milena Ivanuš Grmek, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru
dr. Sara Bubb, University College London

Organizacijski odbor

Eva Valant, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje, vodja organizacijskega odbora
Anja Sagadin Bedrač, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje

Kazalo

Razpis.....	5
Program	6
Plenarna predavanja	13
Povzetki prispevkov	14
Predstavitve referatov I.....	14
Referati z interaktivno delavnico II.....	24
Referati z interaktivno delavnico II.....	27
Predstavitve referatov II.....	29
Predstavitve referatov III.....	39

IX. znanstveni posvet Vodenje v vzgoji in izobraževanju 2022
Sodelovanje – povezovanje za skupno kritično refleksijo o učenju

V zadnjih letih je v središče postavljeno mreženje znotraj vzgojno-izobraževalnih zavodov. Lanskoletna mednarodna konferenca je nagovarjala vpliv vzpostavljanja in širjenja mrež za izboljševanje procesov učenja in poučevanja. Prispevki so bili osredotočeni na povezovanje udeležencev za izboljševanje procesov učenja in poučevanja in so nagovarjali tako vsebino kot načine sodelovanja. Kot izziv za prihodnost je bilo izpostavljeno poglobljeno raziskovanje načinov sodelovanja.

Zato je znanstveni posvet Vodenje v vzgoji in izobraževanju 2022 usmerjen v raziskovanje načinov sodelovanja med strokovnimi delavci. Prispevki naj bodo usmerjeni v raziskovalno vprašanje: Kako strokovni delavci učinkovito sodelujejo za izboljševanje procesov učenja in poučevanja? Pri predstavitvi različnih oblik sodelovanja (aktivni, oddelčni učiteljski zbori, razvojni in akcijski timi, medpredmetno sodelovanje in medsebojne hospitacije idr.) se osredotočite na predstavitev interakcij med strokovnimi delavci. Predstavite lahko ugotovitve na podlagi opazovanja v določenem časovnem obdobju ali na podlagi analize dokumentacije o delovanju aktivov in timov ali pa na podlagi analize strokovnih razprav po hospitacijah ali medpredmetnih povezavah. Usmerite se na to, kako strokovni delavci analizirajo podatke o učenju učencev in razpravljajo o vplivu njihovega skupnega dela na angažiranost učencev. Prav tako lahko predstavite raziskave znotraj vzgojno-izobraževalnega zavoda ali širše, ki se osredotočajo na raziskovanje sodelovanja med strokovnimi delavci, ki presega zgolj delitev dela ali izmenjavo gradiv in vključuje skupno načrtovanje in evalvacijo izvedenih ur oziroma dejavnosti ter skupne refleksije in povratne informacije. Pri raziskovanju povezav med udeleženci znotraj vzgojno-izobraževalnih zavodov lahko predstavite povezave med posameznimi udeleženci na različnih ravneh, kot na primer strokovni sodelavci, učenci v razredu, strokovni organi, medpredmetno povezovanje in drugo. Lahko predstavite tudi timsko delo učencev glede na to, kako delajo v timu ali paru. Ob tem spodbujamo razpravo o različnih oblikah povezovanja, ki presegajo izmenjavo informacij ali idej in predstavljajo povezovanje za skupno raziskovanje, eksperimentiranje, inovacije in razvoj vodenja za učenje.

dr. Branka Likon, vodja programskega odbora

dr. Vinko Logaj, direktor

TOREK, 5. APRIL 2022

10.30–12.00	PLENARNI DEL
-------------	--------------

Uvod v znanstveni posvet

dr. Vinko Logaj, direktor, Zavod RS za šolstvo

dr. Branka Likon, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje

Sodelovanje – izziv za vodenje kakovosti procesov učenja

dr. Milena Ivanuš Grmek, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru

12.00–12.30	Odmor
-------------	-------

12.30–14.00	PREDSTAVITVE REFERATOV I
-------------	--------------------------

14.00–14.45	Odmor s pogostitvijo
-------------	----------------------

14.45–16.15	REFERATI Z INTERAKTIVNO DELAVNICO I
-------------	-------------------------------------

16.5–17.30	Odmor
------------	-------

17.30–19.00	OKROGLA MIZA
-------------	--------------

Vzajemno učenje – digitalno in osebno

dr. Milena Ivanuš Grmek, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru

dr. Blaž Zupan, Fakulteta za računalništvo in informatiko Univerze v Ljubljani

dr. Vinko Logaj, Zavod RS za šolstvo

moderatorica: dr. Branka Likon, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje

SREDA, 6. APRIL 2022

9.00–10.30	REFERATI Z INTERAKTIVNO DELAVNICO II
------------	--------------------------------------

10.30–11.00	Odmor
-------------	-------

11.00–12.30	PLENARNO PREDAVANJE
-------------	---------------------

Razvijamo skupaj: sodelovanje in kritična refleksija

dr. Sara Bubb, University College London

12.30–13.00	Odmor s pogostitvijo
-------------	----------------------

13.00–14.30	PREDSTAVITVE REFERATOV II
-------------	---------------------------

14.30–14.45	Odmor
-------------	-------

14.45–16.15	PREDSTAVITVE REFERATOV III
-------------	----------------------------

12.30–14.00 PREDSTAVITEV REFERATOV I

• Vodena refleksija v kolektivu z namenom dviga motivacije pri učencih
Katarina Pajer Povh, OŠ Tončke Čeč, Trbovlje • Kritična refleksija strokovnih delavcev kot pot do drugačnih pristopov pri učenju (pouku)
mag. Francka Mravlje, Osnovna šola Kajetana Koviča Poljčane • Medpredmetno povezovanje na OŠ Simona Gregorčiča Kobarid pod naslovom »Teden brez šolske torbe«
Melita Jakelj, OŠ Simona Gregorčiča Kobarid	SCOTT
• Kolegialne hospitacije na daljavo kot oblika sodelovanja v profesionalni učeči se skupnosti
Liljana Plaskan, Vrtec Litija • Povezovanje med enotami vrtca in skupna strokovna rast in refleksija strokovnih delavcev
Janja Bogataj, Vrtec Škofja Loka • Skozi aktivno učenje, kritično vrednotenje in supervizijo krepimo strokovne in osebne kompetence zaposlenih
Valentina Slemnik in Mateja Hovnik, Vrtec Ravne na Koroškem	AMUNDSEN
• Sodelovanje strokovnih delavcev pri pedagoški samorefleksiji za izboljševanje kakovosti pouka na Strokovni tehniški gimnaziji ŠC Kranj
mag. Lidija Goljat Prelogar, Šolski center Kranj, Strokovna gimnazija • Sodelovanje strokovnih delavcev z namenom razvojnega načrtovanja šole
Andrej Rutar, Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina • Spreminjanje sodelovanja strokovnih delavcev za izboljšanje procesa učenja in poučevanja na dveh osnovnih šolah
Tina Pajnik, OŠ Vide Pregarc, Ljubljana in Sonja Strgar, OŠ Antona Martina Slomška, Vrhnika	VESPUCCI
• Moč vodenja skozi refleksijo in skriti kurikul
mag. Katja Arzenšek Konjajeva, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje • Razvoj inkluzivne prakse skozi projektno sodelovanje
Ajda Kamenik, Strokovni izobraževalni center Ljubljana • Sodelovalno poučevanje s skupno strokovno razpravo je pot do uspešnih učencev
Irena Čengija Peterlin, OŠ Frana Metelka Škocjan	DA GAMA

-
- **Učitelj kot reflektivni praktik – Skupno načrtovanje in analiza v povezavi s profesionalnim razvojem**
Biljana Nišavić, Gimnazija Takovski ustanak, Gornji Milanovac, Gorica Stanojević,
Centar za učenje, edukaciju i razvoj kreativnosti MINA, Čačak
 - **Izboljševanje refleksivne prakse v osnovni šoli**
Radojka Đorđević, Osnovna škola Milan Blagojević, Lučani in Miladin Božović,
Osnovna škola Sreten Lazarevic, Prilike, Ivanjica
 - **Pomen povratne informacije za razvoj digitalnih kompetenc**
Saša Jevtić, Osnovna škola Dragomir Marković, Kruševac
 - **Refleksivna praksa – izzivi in primeri šol za izobraževanje učencev z motnjami v razvoju v Republiki Srbiji**
Silvana Pavlović, Zajednica škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju i
invaliditetom Republike Srbije i Osnovna škola Dragan Kovačević, Beograd,
Radica Karović, Osnovna škola Oslobodioci Beograda, Beograd
-

COOK

14.45–16.15 REFERATI Z INTERAKTIVNO DELAVNICO I

Povezovanje preko iger z matematičnimi palčkami
Gregor Pirš, OŠ Ane Gale Sevnica	VESPUCCI
S sodelovanjem strokovnih delavcev v razrednem aktivu do dobrega počutja v razredu
Stanislava Tominšek Kužnik, Osnovna šola Vransko-Tabor	COOK
Medpredmetno sodelovanje in reševanje realnih problemov je tudi priložnost za formativno spremljanje prečnih veščin z digitalnimi orodji
Bernarda Moravec in Simona Slavič Kumer, Zavod RS za šolstvo	AMUNDSEN
Spremenjeni pedagoški pristopi za drugačne generacije otrok zahtevajo spremenjene strategije poučevanja
Marijana Kolenko, OŠ Lava in Vanja Zallatel, Osnovna šola Istrskega odreda Gračišče	SCOTT

9.00–10.30 REFERATI Z INTERAKTIVNO DELAVNICO II

• Ali predstavitev primerov dobrih praks vzpodbuja sodelovanje?
Simon Konečnik, Šolski center Velenje, Elektro in računalniška šola	VESPUCCI
• Vodenje in praksa profesionalnega učenja in sodelovanja v slovenskih vrtcih in šolah
dr. Mateja Brejc, Doba Fakulteta, dr. Mihaela Zavašnik, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje	COOK
• Moč kolegialnih hospitacij v procesu učenja učiteljev
mag. Mariza Skvarč in dr. Sandra Mršnik, Zavod RS za šolstvo	AMUNDSEN in SCOTT

13.00–14.30 PREDSTAVITEV REFERATOV II

• Sodelovanje v šolskem okolju kot dejavnik podpornega okolja za pozitivni razvoj mladih na Hrvaškem in v Severni Makedoniji
mag. Ana Mlekuž in Manja Veldin, Pedagoški inštitut • Vloga strokovnih delavcev pri soustvarjanju pozitivne šolske klime in podpori pozitivnemu razvoju mladih: vpogledi mednarodnih raziskav in nacionalne raziskave pozitivnega razvoja mladih
dr. Urška Štremfel, dr. Klaudija Šterman Ivančič in dr. Ana Kozina, Pedagoški inštitut • Skupna kritična refleksija in vzajemno učenje
dr. Branka Likon, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje	VESPUCCI
• Sodelovanje učencev, učiteljev in ravnateljev za učinkovito refleksijo o učenju
dr. Ada Holcar Brunauer, Zavod RS za šolstvo • Oblikovanje šolske politike s sodelovanjem srednjih šol – odziv srednjih šol in dijaških domov Podravja v času izobraževanja na daljavo
Herman Pušnik, Prva gimnazija Maribor • Vpogled v uporabo nekaterih pristopov za spodbujanje refleksije učiteljev
dr. Majda Cencič, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta	AMUNDSEN
• Priprava skupnih virtualnih prireditev ŠCV
dr. Nataša Meh Peer, Šolski center Velenje, Elektro in računalniška šola • Pomen formalnega in neformalnega povezovanja pri aktivnostih predstavitve učenja v šoli
Staša Slapnik, Ekonomska gimnazija in srednja šola Radovljica • Sodelovanje učiteljev predmetne stopnje pri medpredmetnem ocenjevanju
Tina Zendzianowsky Čavš, OŠ Dobje	DA GAMA
• Samorefleksija po učnih sprehodih in pomen le-teh za učitelja začetnika
Ivo Perko, OŠ Dobje • Pogovor pred in po hospitaciji – priložnost za konstruktivno razpravo in izboljšanje učenja
Marijana Ferenc, Vrtec Velenje • Vodenje in komuniciranje na OŠ Kašelj – študija primera v času Covid-19
dr. Jernej Šoštar, OŠ Kašelj	COOK
• Refleksija vzgojitelja in strokovnih delavcev pri aktivnostih strokovnega spopolnjevanja v vrtcu
Violeta Knežević, Predšolska ustanova Veselo detinjstvo, Raška • Voden pedagoški razgovor z vzgojiteljem začetnikom in vrednotenje rezultatov dela – pogled ravnatelja
Dragana Hadži-Ristić, Predšolska ustanova Radost, Vrnjačka Banja	SCOTT

14.45–16.15 PREDSTAVITEV REFERATOV III

• Hospitacije na OŠ Grm v luči povezovanja učiteljev v času pandemije
Polonca Bilbija, OŠ Grm, Novo mesto	
• Vpliv sodelovanja učiteljev na znanje učencev
Saša Mezek in Anita Smole, OŠ Vide Pregarc, Ljubljana	SCOTT
• Sodelovanje novo vključenih strokovnih delavcev v vrtcu v skupni kritični refleksiji
Mojca Janc, Vrtec Tržič	
-
• Popestrimo znanje kemije z znanjem strojništva
Janja Kogelnik, Šolski center Ravne na Koroškem, Srednja šola	
• Sodelovanje med strokovnimi sodelavci v okviru praktičnega pouka
Ivan Štrukelj, ŠC Škofja Loka	COOK
• Medpredmetno povezovanje strokovnih predmetov elektrotehnike in praktičnega pouka
Edis Mustafić, Šolski center Velenje, Elektro in računalniška šola	
-
• Kako digitalno sodelovati in dodati vrednost učenja s sodobno tehnologijo
Mateja Aplinc, Šolski center Ravne na Koroškem, Srednja šola	
• Ali uporaba interaktivnih tehnologij spodbuja sodelovanje med dijaki in učitelji?
Klemen Hleb, Šolski center Velenje, Elektro in računalniška šola	VESPUCCI
• Sodelovanje strokovnih delavcev vrtca in šole za kvalitetno izvedbo plavalnega tečaja
Boštjan Artiček, OŠ Dobje	
-
• Od računa do izdelka - Sodelovanje učiteljev iz predmetov matematika, fizika in strojništvo
Sonja Mravljak, Šolski center Ravne na Koroškem, Srednja šola	
• Sodelovanje izvajalcev na primeru vključevanja Šolskega centra Kranj v projekt Tedni vseživljenjskega učenja
Alenka Grmek, Šolski center Kranj, Višja strokovna šola	DA GAMA
• Inovativna uporaba MS Teams-a v izobraževalne namene
mag. Gregor Rak, Prometna šola Maribor	
-

Sodelovanje – izziv za vodenje kakovosti procesov učenja**Dr. Milena Ivanuš Grmek, Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru**

V zadnjih desetih, dvajsetih letih veliko govorimo o različnih vidikih sodelovanja na področju vzgoje in izobraževanja. Eden izmed pomembnih vidikov sodelovanja na področju vzgoje in izobraževanja je prizadevanje za kakovost procesa učenja in poučevanja. V literaturi zasledimo zapise o vodenju za učenje, katerega cilj je zagotavljati ne le uspešno učenje učencev, temveč tudi učinkovito učenje za učitelje in ravnatelje. Cilj vodenja za učenje je tudi prispevati k usmerjanju učiteljevih ravnanj v razredu. Vodenje za učenje se je izkazalo kot ustrezen pristop vodenja šol, saj v ospredje postavlja učenca in njegovo učenje ter usmerjenost učitelja k aktivni uporabi pristopov, ki izboljšajo poučevanje in učenje učencev. Raziskave kažejo tudi, da so direktivne in aktivnejše metode poučevanja učinkovitejše za spodbujanje in doseganje kakovostnega znanja. Pri tem se kot posebno učinkoviti kažejo pristopi, ki vključujejo sodelovalne aktivnosti in omogočajo stalne povratne informacije, spodbujajo metakognitivne strategije in stremijo k ustvarjanju pogojev, da vsi učenci znanje usvojijo do zadostne mere, preden so vključeni v nadaljnje učenje. Na predavanju bo pozornost namenjena pomenu sodelovanja na področju vzgoje in izobraževanja, opozorili bomo na pomen vodenja za učenje in iskali dejavnike, ki bolj ali manj vplivajo na uspešnost dela v šolah (kakovostne interakcije, skupno soustvarjanje in refleksija) ter na delo učencev (osredotočenost na učenca). Pri tem bo posebej izpostavljeno spremljanje učiteljevih ravnanj v razredu, preizkušanje in analiziranje uspešnosti ter vzajemno učenje učiteljev in vloga ravnatelja kot vodje učeče se skupnosti.

Razvijamo skupaj: sodelovanje in kritična refleksija**Dr. Sara Bubb, University College London**

Na predavanju bomo govorili o skupnem razvoju učenja od drugih, za druge in skupaj z njimi. Raziskali bomo, kaj že vemo o učinkovitem profesionalnem razvoju, s poudarkom na različnih oblikah sodelovanja učiteljev in vlogi vodij pri ustvarjanju pogojev za spodbujanje skupne kritične refleksije o poučevanju in učenju. Pozornost bomo namenili različnim priložnostim sooblikovanja in razvoja učečih se skupnosti. Pri tem bomo razpravljali o mentorstvu in coachingu, in to ne samo za učitelje na začetku njihove kariere poti. Predstavili bomo tudi primere uspešnega sodelovanja, zlasti v času pandemije, ko je kriza postala priložnost za inovacije na terenu, ki prispevajo k ustvarjalnejšemu učenju, koristnejšim povratnim informacijam in večji neodvisnosti učencev. Ob tem bomo raziskovali priložnosti za skupno kritično refleksijo ter različne načine skupnega postavljanja ciljev in evalvacije sodelovanja.

PREDSTAVITVE REFERATOV I

Torek, 5. april 2022, 12.30–14.00

Vodena refleksija v kolektivu z namenom dviga motivacije pri učencih

Katarina Pajer Povh, Osnovna šola Tončke Čeč Trbovlje

Refleksija je za strokovno rast najpomembnejša, saj pomeni razmišljanje o svojem delu in njegovem nadaljevanju. Ob kritičnem razmisleku povezujemo teorijo s prakso, na podlagi lastnih izkušenj v praksi se v procesu refleksije soočimo z razumevanji teorije in izkušnje osmislimo ter najdemo možnosti za strokovno rast. Refleksija je pripomoček v procesu učenja, zato je zelo pomembna. Konec šolskega leta smo na šoli opravili refleksijo poučevanja na daljavo. Opazili smo upad motivacije učencev za šolsko delo, zato smo si zastavili vprašanje, ali lahko z refleksijo zaposlenih dvignemo motivacijo učencev. Izvedli smo interno izobraževanje, v okviru katerega smo reflektirali lastni stil učenja v povezavi z drugimi, da bi bolje razumeli učence in načine vpliva poučevanja na dvig njihove motivacije. Na podlagi pridobljenega znanja so strokovni delavci lahko vpeljevali izboljšave pri svojem delu in v anketi poročali o tem. V prispevku bom kratko predstavila postopek načrtovanja in izvedbe izobraževanja, rezultate ankete, v kateri smo poizvedovali, kako so tovrstno obliko izobraževanja sprejeli učitelji, ali so uporabili pridobljeno znanje in kako, ali zaznavajo boljše odzive učencev na njihovo poučevanje ter kje še obstaja možnost za izboljšave. Vodeno refleksijo so učitelji dobro sprejeli, na izobraževanju so se počutili varno. Vsi udeleženci so se aktivno vključevali, kljub temu da so nekateri hitro iskali ovire in prelagali odgovornost. Z jasnimi okviri ter vztrajnim vračanjem na temo (razmišljanje o sebi in lastnih izboljšavah) je vodena refleksija pomagala osvetliti izziv in spodbudila individualne izboljšave. Ugotovili smo, da je večina učiteljev pri poučevanju uporabila pridobljene ideje in opazila dvig motivacije pri učencih. Tisti, ki niso opazili sprememb, so razmišljali o tem, kaj bi bilo po njihovem mnenju smiselno storiti. Refleksija je odlično orodje za izboljšave, če je učitelj sposoben kritičnega razmisleka o sebi in svoji praksi ter razumevanja in sprejemanja drugačnega načina učenja drugih. Taka izobraževanja bomo še izvedli, saj je znanja in zaupanja med zaposlenimi ogromno.

Kritična refleksija strokovnih delavcev kot pot do drugačnih pristopov pri učenju (pouku)

Mag. Francka Mravlje, Osnovna šola Kajetana Koviča Poljčane

Če želimo, da bo znanje učencev kakovostno, trajno in uporabno tudi v novih situacijah, jim moramo omogočiti aktivno vlogo v procesu učenja. To zahteva spreminjanje obstoječih prepričanj o vlogi učitelja in učenca ter spreminjanje učnega okolja. Eden od načinov spodbujanja spreminjanja vsakdanje šolske prakse je kritična refleksija strokovnih delavcev o določenih situacijah, dogodkih, izkušnjah ... Kritična refleksija je orodje, s katerim lahko posameznik ali skupina razmišlja o zaznani (pedagoški) izkušnji, jo osvetljuje z različnih zornih kotov, širi uvid v dogajanje, pogloblja razumevanje izkušnje in načrtuje možne spremembe. Prispevek predstavlja izvedbo dejavnosti Od ideje do izdelka, v kateri smo odgovarjali na raziskovalno vprašanje: Kako v dejavnostih za učenje med seboj povezati (1) cilje iz učnih načrtov, (2) elemente strategije formativnega spremljanja in (3) nekatere veščine podjetnosti? Uporabljeni sta metodi (1) analiza dokumentacije umeščanja dejavnosti v letni delovni

načrt in zapisnike aktivov ter (2) kritična refleksija procesov načrtovanja in ovrednotenja doseženosti zastavljenih ciljev. Izhodišče kritične analize so bili podatki, zbrani z anketami za učence in učitelje po izvedbi dejavnosti. Ker je potekalo delo prek video srečanja, so bili strokovni delavci naključno razvrščeni v skupine, v katerih so razpravljali o odzivanju učencev, učenju, izvedbi dejavnosti in izpostavljenih dilemah učiteljev. Skupine so oblikovale izjavo oz. povzetek diskusije, ki so ga predstavile plenarno. Njihove ugotovitve, npr. učenci so bolj motivirani in odgovorni pri delu, če lahko izberejo dejavnost, če je naloga smiselna, če vidijo oz. razumejo njeno korist, če sodelujejo v vseh fazah izvedbe naloge, bodo izhodišče načrtovanja naslednje skupne dejavnosti na ravni šole. Pridobljena spoznanja pa učitelji vključujejo tudi v svoj vsakodnevni pouk. V prispevku je predstavljen pozitiven učinek kritične refleksije na spreminjanje in izboljševanje pedagoških procesov s ciljem povečevanja aktivne vloge učencev v procesu učenja in poučevanja.

Medpredmetno povezovanje na Osnovni šoli Simona Gregorčiča Kobarid pod naslovom Teden brez šolske torbe

Melita Jakelj, Osnovna šola Simona Gregorčiča Kobarid

Poleg različnih oblik medpredmetnega povezovanja učiteljev in predmetov, ki jih poučujejo, vzporedno poteka tudi medpredmetno povezovanje na ravni celotne šole ob skupni temi, ki si jo zastavimo na začetku šolskega leta. Osredotočamo se na raziskovanje sodelovanja med strokovnimi delavci, ki presega zgolj delitev dela ali izmenjavo gradiv in vključuje skupno načrtovanje in evalvacijo izvedenih ur oziroma dejavnosti ter skupne refleksije in podajanje povratne informacije. V prispevku je uporabljena metoda študije primera dejavnosti, ki smo jo simbolično poimenovali Teden brez šolske torbe, predstavljeni sta njena izvedba in na koncu prispevka tudi evalvacija. Namen pedagoškega dela v tednu je bila intenzivna izvedba medpredmetnega povezovanja vseh strokovnih delavcev, s fokusom na aktivnosti učencev ter vsebinah naravoslovnih, kulturnih, športnih in tehniških dni dejavnosti. V sklopu dobro zastavljenega in mrežno organiziranega projektnega dela so se povezale družboslovne, naravoslovne, tehnične, računalniške, športne in umetniško-kulturne vsebine ter vsebine s področij varnosti v prometu, mobilnosti in okoljske ozaveščenosti. Izvedeno je bilo 32 različnih dejavnosti, od tega 14 dejavnosti na predmetni in 18 dejavnosti na razredni stopnji. Evalvacija po zaključku tedna je bila zbrana s kratkim anketnim vprašalnikom, ki je bil ustrezno prirejen za prvo, drugo in tretje triletno, priredili smo ga tudi za vse učitelje in druge strokovne delavce. Izvedena je bila takoj po končani zadnji dejavnosti tedna. Pri vseh udeležencih je bil prepoznan pomen sodelovanja in dobre komunikacije. Učitelji so prepoznali pedagoško vrednoto timskega načrtovanja, fleksibilnosti in usklajenosti ter načina učenja, ob katerem so učenci uživali. Spoznali smo vlogo učitelja v drugačni luči in učinkovitost takšnega pristopa, pomen skupne refleksije in podajanje povratnih informacij na relaciji učitelj učitelju, pa tudi pomembno vlogo vključenosti ravnatelja na relaciji ravnatelj učitelji. Veliko učiteljev je to izrazilo v anketi, pogovorih po dejavnostih in na pedagoških konferencah. Predebatirali pa smo tudi slabe plati in ugotovili, da nas na tej poti čaka še veliko izzivov, ki jih bomo lahko presegli s pravo voljo in skupnimi cilji, disciplino in samodisciplino ter pravo motivacijo.

Kolegialne hospitacije na daljavo kot oblika sodelovanja v profesionalni učeči se skupnosti

Liljana Plaskan, Vrtec Litija

V Vrtcu Litija izvajamo različne oblike srečanj strokovnih delavcev z namenom spodbujanja strokovnih razprav, v katerih reflektiramo svojo prakso. Razvijamo učeče se skupnosti, v katerih strokovni delavci sodelujejo in se povezujejo ter so aktivno vpeti v proces lastnega učenja in učenja otrok. Kritična refleksija vpliva tako na profesionalni razvoj in učenje strokovnega delavca kot na učenje otrok. Ena izmed oblik povezovanja strokovnih delavcev z namenom skupne kritične refleksije so tudi kolegialne hospitacije. V našem vrtcu jih izvajamo že vrsto let in potekajo tako, da skupina 5 do 10 strokovnih delavcev hospitira oz. spremlja neposredno vzgojno-izobraževalno delo vzgojiteljskega para. Hospitacijo vedno zaključimo z reflektivnim pogovorom, v katerem oblikujemo skupna razumevanja kakovostne prakse. V zadnjem letu smo kolegialne hospitacije izvedli na daljavo, tudi zaradi epidemije in ukrepov v zvezi z njo. Hospitacije smo posneli, videoposnetke so si strokovni delavci ogledali ter kasneje s pomočjo reflektivnega vprašalnika znotraj strokovnega aktiva opravili pogovor prek spleta (Zoom). Vprašalnik je pripomoček, ki strokovnim delavcem pomaga prepoznati vlogo vzgojitelja v procesu učenja otrok ter spodbuja razmišljanje o lastni praksi. Sodelovanje in povezovanje s sodelavci z izmenjavo lastnih praks in izkušenj omogoča ozaveščanje in vrednotenje kakovostne prakse na ravni celotnega zavoda, prepoznavanje novih znanj ter iskanje možnosti izboljšav. Kritično refleksijo razvijamo na več ravneh, tako na ravni poučevanja otrok in ravni svojega lastnega razvoja kot na ravni same izvedbe hospitacije in pogovora. V prispevku ob praktičnem primeru hospitacij na daljavo ter reflektivnega pogovora po hospitaciji predstavljam pomen delovanja učečih se skupnosti za učenje, ki temelji na analizi reflektivnega pogovora ter mnenjih strokovnih delavcev, zbranih z anonimnim anketnim vprašalnikom po srečanju. Predstavljam pozitivne učinke in prednosti spremenjene oblike kolegialnih hospitacij, ki smo jih prepoznali v procesu izvedbe. Ugotovitve temeljijo tako na podlagi skupnih diskusij s strokovnimi delavci kot na podlagi podatkov, zbranih v intervjuju z vzgojiteljicami, ki so pripravile hospitacijo.

Povezovanje med enotami vrtca ter skupna strokovna rast in refleksija strokovnih delavcev

Janja Bogataj, Vrtec Škofja Loka

Vrtec je pomemben socialni in kulturni prostor za vzgojo predšolskih otrok. Z organizacijo različnih dejavnosti in z oblikovanjem spodbudnega učnega okolja otroke postavljamo v dejavno vlogo ustvarjalcev lastnega učenja in znanja, strokovne delavke in delavce pa v vlogo raziskovalcev. Otroci se najbolje učijo takrat, ko jim odrasli pomagamo, da se sami dokopljejo do novih spoznanj, in jim pri tem zagotavljamo primerno učno okolje, v katerem otroci in odrasli sodelujejo in se učijo drug od drugega. Pri tem je potrebna nenehna strokovna rast zaposlenih, ki jih spodbuja k razmišljanju in inovativnemu iskanju odgovorov. Pomembni priložnosti za to sta povezovanje strokovnih delavcev in refleksija o učenju in razvoju otrok znotraj vrtca, ki ju predstavlja prispevek. Tim za kakovost tudi v tem šolskem letu nadaljuje s spodbujanjem izpeljave načrta izboljšav za triletno obdobje z naslovom Gradimo skupnost. V lanskem letu so nas povezovala prijazna dejanja, letos se osredotočamo na sodelovanje med oddelki vrtca. Povezujemo se tudi na ravni kolektiva. V letošnjem šolskem letu smo se na pobudo tima za kakovost odločili, da si postavimo izziv, s katerim bo vsak oddelek vrtca skušal navezati stik z oddelkom v drugi enoti, in to z oddelkom otrok, ki so druge starosti. Čas, ki je trenutno povezan z epidemijo koronavirusa, zahteva še toliko več truda, ustvarjalnosti in inovativnosti. Oddelka se med

letom spoznavata na različne načine prek izdelkov, pisnih sporočil, strokovnih gradiv, zapisov ali video srečanj. Vsak tandem za otroke druge skupine pripravi najmanj eno konkretno dejavnost – spodbudno učno okolje v svoji igralnici. Vsak tandem pripravi načrt dejavnosti in evalvacijo po dejavnosti, ki bo temelj za skupno refleksijo izkušnje sodelovanja in povezovanja. Predstavljene bodo ugotovitve analize prvega polletja in skupne refleksije, kakor tudi nekaj priporočil na podlagi evalvacije dejavnosti. Naš skupni namen je mreženje znanja, ozaveščanje lastnih močnih področij, spodbujanje kreativnosti in inovativnosti ter izmenjava idej med oddelki in med strokovnimi delavci vrtca.

Skozi aktivno učenje, kritično vrednotenje in supervizijo krepimo strokovne in osebne kompetence zaposlenih

Valentina Slemnik in Mateja Hovnik, Vrtec Ravne na Koroškem

Ker se zavedamo, kako pomembni so povezovanje strokovnih delavcev, izmenjava dobrih praks, kritično vrednotenje strokovnega dela in nudenje medsebojne podpore, imamo v našem vrtcu načrtovane različne oblike strokovnega izpopolnjevanja. Na podlagi tega načrtujemo strokovne aktivne, ki jih ob podpori vodstva izvajajo strokovne delavke same. Poslužujemo se predvsem metode učenja z razpravo. V teoretičnem delu izvajamo metodo dela z besedilom. Analitično in kritično mišljenje posameznik z izmenjavo mnenj v skupini in ovrednotenje lastnega razmišljanja (predstavitev vmesnih nalog, akcijskih načrtov) poteka po metodi praktičnih del. Aktiv zaključimo s strokovno razpravo, v kateri ideje združimo v celoto in oblikujemo skupne ugotovitve ter akcijski načrt izboljšav. V okviru strokovnih aktivov poteka aktivnost medsebojnih hospitacij kritični prijatelj, ki temelji na vsebinah in ciljih strokovnih aktivov ter uporabi pripravljenih ocenjevalnih obrazcev kot smernic pri opazovanju v skupini. Sledi izmenjava mnenj v tandemih (opazovalka, opazovanka) in zapis smernic oziroma izboljšav. Na podlagi tega oblikujemo skupne ugotovitve za nadaljnje delo. Pri načrtovanju vsebin izhajamo iz analiz strokovnih aktivov (ugotovitve in usmeritve), izzivov, ki se pokažejo pri vzgojno-izobraževalnem delu, predlogov strokovnih delavk na podlagi zaznave šibkih področij pri otrocih in potrebe po strokovni rasti zaposlenih. Izvajamo tudi debatne večere, v okviru katerih pridejo v ospredje strokovne razprave o težavah, spremembah in izzivih, ki se pojavijo med vzgojnim procesom. Poenotimo in uvedemo izboljšave, spoznamo močna področja sodelavk in prenos znanja. V letošnjem šolskem letu smo uvedli inovativni koncept nudenja medsebojne podpore supervizijo. Deluje na povsem prostovoljni podlagi. Vsebina izhaja iz pobud udeleženk. Strokovne delavke si pomagajo s predlogi, rešitvami in praktičnimi izkušnjami. Vse te oblike medsebojnega mreženja in sodelovanja krepijo kakovost našega vrtca. Strokovni delavci stopamo v različne vloge (vodja aktiva, aktivni udeleženec), naučimo se dati kritiko in jo tudi prejeti, spoznavamo primere dobre prakse in gradimo medsebojno zaupanje in podporo.

Sodelovanje strokovnih delavcev pri pedagoški samorefleksiji za izboljševanje kakovosti pouka na Strokovni gimnaziji Šolskega centra Kranj

Lidija Goljat Prelogar, Šolski center Kranj, Strokovna gimnazija

V prispevku je predstavljen primer sodelovanja med strokovnimi delavci in ravnateljico pri ugotavljanju močnih in šibkih področij procesa učenja in poučevanja. Analiza temelji na zbranih poročilih učiteljev o izvedeni samorefleksiji. Poročilo je oddalo vseh 19 učiteljev v učiteljskem zboru. Vsak učitelj je v vsaj

enem razredu, v katerem poučuje, izvedel anketo med dijaki na temo kakovosti pouka (način oz. metode dela, ocenjevanje, odnosi itd.), prav tako pa so tudi sami izpolnili podobno oz. zrcalno anketo, s čimer so postavili zrcalo sebi kot učitelju ter svoje odgovore primerjali z odgovori dijakov. Na podlagi zbranih odgovorov so učitelji pripravili pedagoško samorefleksijo in na letnem razgovoru ravnateljici predstavili poročilo in predloge za izboljšave. Večina učiteljev je kot močna področja izpostavila pozitiven, spoštljiv in korekten odnos do dijakov in ustrezno komunikacijo, pravično ocenjevanje, upoštevanje individualnih posebnosti dijakov, vzpostavljanje primerne delovnega okolja, pomoč dijakom in dajanje jasnih navodil. Področja izboljšav, ki so v poročilih najbolj izstopala, pa so več utrjevanja znanja, več raznolikih metod dela in uporabe IKT, aktivnejše sodelovanje dijakov pri pouku, pogostejše preverjanje domačih nalog in aktualizacija šolske snovi (več povezovanja z aktualnimi, življenjskimi situacijami), več sodelovanja med sodelavci, več medpredmetnega povezovanja. Posledično so bili predlogi za izboljšave podlaga za strokovne razprave učiteljev po aktivih in pripravo akcijskih načrtov s poudarkom na medpredmetnem povezovanju. Na letnih razgovorih in strokovnih razpravah je bilo z vidika vodenja mogoče zaznati, da strokovni delavci nimajo težav s samorefleksijo svojega dela, slabše pa razumejo izboljšave z vidika organizacije in pomena sodelovanja med različnimi deležniki v njej. Izziv, ki torej sledi, je priprava in realizacija aktivnosti izboljšav.

Sodelovanje strokovnih delavcev z namenom razvojnega načrtovanja šole

Andrej Rutar, Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina

Na šoli nismo imeli ustaljene prakse glede srednjeročnega in dolgoročnega načrtovanja. Z vključitvijo v projekt Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti v vzgoji in izobraževanju smo resneje pristopili k srednjeročnemu načrtovanju. Vključenost vseh zaposlenih v proces načrtovanja je postala izziv, ki ga želimo realizirati na primeru priprave razvojnega načrta šole. Zaposleni so vajeni vključenosti na posameznem področju (priprave dela LDN, priprava dela v projektnih timih), razvojnega načrta šole pa skupaj še nismo pripravljali. To je bil glavni razlog za pripravo dveh aktivnih konferenc na temo raziskovanja zadovoljstva z dosedanjimi praksami ter iskanja izzivov za prihodnost. Prispevek temelji na refleksijah strokovnih delavcev in predstavlja sodelovanje strokovnih delavcev v timu za načrtovanje in vodenje konferenc ter dinamiko dela znotraj tima. Pri izvedbi konferenc smo upoštevali izkušnje in usmeritve razvojnih projektov, v katere je vključena šola. Dobro sodelovanje in razdelitev nalog znotraj tima je pomembno za uspešno izvedbo vsake aktivnosti. Znotraj tima smo evalvirali lastno delo, tako bom lahko dal povratno informacijo tudi o tem. V nadaljevanju bom predstavil način dela na konferencah ter način vključevanja vsakega posameznika. Povzel bom ugotovitve posameznih konferenc in dal povratno informacijo, ki sem jo dobil od zaposlenih glede metode in načina dela. Povratno informacijo sem dobil z evalvacijo, ki so jo z manjšimi skupinami zaposlenih izpeljali člani pripravljalnega tima. Pogovori z zaposlenimi so nakazovali navdušenje nad tovrstnim načinom dela. Na zaposlene je naredilo najmočnejši vtis to, da so delavnice vodili prav njihovi kolegi. Ker so poznali šolo in vzdušje na šoli, so izbrali primerne metode in zahtevali ravno pravo mero intenzivnosti. Pohvalili so predvsem možnost, da dajo svoje predloge in s tem vplivajo na prihodnje spremembe. V neki meri pa je bil prisoten tudi dvom glede tega, ali bodo sklepi srečanj upoštevani in res uporabljeni za nadaljnje načrtovanje. Za pripravo razvojnega načrta smo si vzeli celo leto časa, vseeno pa smo nekatere spremembe lahko že takoj vnesli v prakso, določene zadeve pa so ostale še odprte in jih je treba nadgraditi in urediti v obliko uradnega dokumenta. Izpostavil bom prednosti in potencialne težave takšnega načrtovanja.

Spreminjanje sodelovanja strokovnih delavcev za izboljšanje procesa učenja in poučevanja na dveh osnovnih šolah

Tina Pajnik, Osnovna šola Vide Pregarc Ljubljana in Sonja Strgar, Osnovna šola Antona Martina Slomška Vrhnika

V prispevku so predstavljeni različni načini sodelovanja strokovnih delavcev na osnovnih šolah Vide Pregarc v Ljubljani in Antona Martina Slomška na Vrhniki. Pogostost in vsebine sodelovanja strokovnih delavcev smo raziskali z analizo zapisnikov, s pomočjo anketnega vprašalnika smo analizirali stališča strokovnih delavcev do sodelovanja, s člani svetov zavodov in vodstvi šol je bil januarja 2022 opravljen intervju. Analiza dokumentacije iz šolskih let 2019/20, 2020/21 in 2021/22 je pokazala, da so se interakcije med strokovnimi delavci povečevale v času poučevanja na daljavo, poleg pogostosti povezovanj je opazno tudi povezovanje z drugimi aktivni, pri čemer so se oblikovale nove oblike sestankov v obliki razširjenih aktivov, spletnih sestankov, učnih sprehodov, medsebojnih hospitacij. Pred epidemijo so bile vsebine interakcij na obeh šolah usmerjene v organizacijo dela, v času epidemije pa v tehnično izvedbo in aktivnost učencev. Na obeh šolah je bilo po nastopu epidemije moč zaznati porast interakcij. Decembra 2021 smo na ljubljanski šoli raziskovali stališča strokovnih delavcev na razredni stopnji, na vrhniški šoli pa stališča strokovnih delavcev na predmetni stopnji. S pomočjo spletnega anketnega vprašalnika je bilo ugotovljeno, da je večina učiteljev vpeta v več aktivov, da se vse več učiteljev povezuje po vertikali ter da večina učiteljev poleg organizacijskih vsebin išče načine izboljšanja lastne poučevalne prakse. Še več, strokovni delavci ocenjujejo, da je sodelovanja v času epidemije bilo več, ne glede na razred oz. predmetno področje. Tretji vidik sodelovanja je bil raziskan z intervjuji z vodstvi šol ter strokovnimi delavci svetov zavodov, ki so sodelovanje videli v drugačni luči. Vodstvo prve šole sodelovanje prepozna kot ključni element pri sanaciji posledic poučevanja na daljavo in razbremenitvi vodstvenega kadra, medtem ko vodstvo druge šole opaža, da sodelovanje strokovnih delavcev pripomore k ugledu šole in izboljševanju učnega procesa.

Moč vodenja skozi refleksijo in skriti kurikulum

Mag. Katja Arzenšek Konjajeva, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje

Skriti kurikulum se nanaša na neizrečene ali implicitne vrednote, vedenja, postopke in norme, ki obstajajo v izobraževalnem okolju, lahko pa se nanaša na prikrite cilje izobraževanja. Skozi skriti kurikulum se lahko po eni strani spreminjajo prepričanja učencev in s tem vpliv na njihove dosežke. Obenem pa je skriti kurikulum del učnega okolja v obliki norm, vrednot in vedenja učiteljev. Kot izhodišče bo prikazan pregled literature v zadnjih letih, ki naslavlja skriti kurikulum. V prispevku bodo predstavljene ugotovitve raziskav o vplivih skritega kurikula, tako negativnih kot pozitivnih (Alsubaie, 2015). Izpostavljene bodo nekatere raziskave, ki naslavlja povezavo med skritim kurikulumom in sodelovanjem med učitelji s spremembo njihovega delovanja (npr. Jukić, 2019) ter vlogo ravnatelja pri oblikovanju skritega kurikula skozi vključevanje učiteljev začetnikov (na primer Brücknerová, Novotný, 2017). Prispevek predstavlja študijo primera skupine udeležencev programa usposabljanja Mentorstvo novoimenovanim ravnateljem, ki so bili udeleženi na srečanju Spremljanje vzgojno-izobraževalnega dela s poudarkom na povratni informaciji, in so kot pripravo na srečanje opravili spremljavo pouka na šoli novoimenovanega ravnatelja, ki jo je opazoval izkušeni mentor. Študija primera je bila zasnovana s ciljem ugotavljanja stališč novoimenovanih ravnateljev in njihovih mentorjev glede pomena skupne refleksije strokovnih delavcev za izboljšanje procesa učenja in poučevanja po izkušnji vodene skupne refleksije. Pri

strokovnih razpravah na srečanju so udeleženci zbrali kratke zapise z odgovori na vprašanji. Zbrani podatki so bili kodirani (odprto kodiranje) in združeni v tematske sklope. Izhodiščni vprašanji za skupino udeležencev usposabljanja sta bili: Kakšen pomen ima skupna refleksija za izboljšanje procesa učenja v delu skupne razprave s sodelavci (ob sodelovanju ravnateljev)? Katere dejavnike zaznavajo ravnatelj, ki lahko prispevajo k izboljšanju samega procesa podajanja povratne informacije (po izkušnji na delavnici)? Analiza podatkov je bila usmerjena tudi na povezavo prepričanj o vplivu skritega kurikula na spreminjanje vedenja učiteljev in odkrivanje prikritih ciljev izobraževanja. Osnovni ugotovitvi sta, da ima refleksija velik vpliv na nadaljnje sodelovanje med strokovnimi delavci in da je jasno izražena in konkretna povratna informacija, v kateri so izrečena tudi pričakovanja, vpliva na izboljšanje dosežkov učencev. Podrobneje bosta predstavljeni na posvetu.

Viri:

- Alsubaie, M. A. (2015). HC as One of Current Issue of Curriculum. *Journal of Education and Practice*, 6(33), 125–128. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1083566.pdf>
- Brücknerová K, Novotný P. (2019). The influence of principals on the hidden curriculum of induction. *Educational Management Administration & Leadership*. 47(4), 606-623. <https://doi.org/10.1177/1741143217745878>
- Jukić, R. (2019). Hidden Curriculum and School Culture as Postulates of a Better Society. V Lepičnik Vodopivec, J., Jančec, L. & Štemberger, T. (ur.), *Implicit pedagogy for optimized learning in contemporary education* (str. 1-22). IGI global. <https://www.igi-global.com/book/implicit-pedagogy-optimized-learning-contemporary/192052>

Razvoj inkluzivne prakse skozi projektno sodelovanje **Ajda Kamenik, Strokovni izobraževalni center Ljubljana**

V triletnem mednarodnem projektu ATENA (Access To Education for All), v okviru Erasmus+, smo si učitelji izmenjali dobre prakse inkluzivne pedagogike in razvili kompetence za delo z dijaki s posebnimi potrebami ali primanjkljaji ter tako prispevali k izboljšanju inkluzije v sektorju poklicnega usposabljanja in izobraževanja. Projekt je imel velik vpliv na šolo, saj je dal priložnost učiteljem za izgradnjo in razširitev strokovnega znanja, obogatitev učnih načrtov, medsebojno sodelovanje učiteljev in krepitev evropskih partnerstev v smislu izmenjave dobrih praks. Prispevek temelji na predstavitvi primera sodelovanja strokovnih delavcev v okviru projekta ter predstavitvi rezultatov ankete o stališčih. V projektu smo sodelovale štiri partnerske šole, s katerimi smo sestavili anketni vprašalnik. Vprašalnik je bil sestavljen iz trditev znotraj petstopenjske Likertove lestvice in odprtih vprašanj. Z omenjenim instrumentom smo želeli proučiti stališča učiteljev vsake posamezne šole do inkluzivnega izobraževanja ter proučiti spremembe na področju dela in med posameznimi šolami. V prispevku izhajam iz teze, da večina učiteljev podpira integracijo učencev s posebnimi potrebami v šoli. Analiza je pokazala, da so učitelji kompetentni za delo z dijaki s posebnimi potrebami, vendar premalokrat nadgrajujejo določena znanja, spretnosti in kvalifikacije za delo učitelja v povezavi z inkluzijo in ne sledijo digitalnim trendom, zato se kaže rahlo negativen odnos do njenega uresničevanja v praksi. Pozitivna stališča do integracije imajo takrat, kadar so učitelji deležni podpore strokovnih služb ali tovrstnih projektov, kot je ATENA, zato je bilo dodatno izobraževanje oziroma strokovno predavanje in delavnice za učitelje za delo z dijaki s primanjkljaji izrednega pomena. Učitelji so se medpredmetno povezovali in iskali rešitve v digitalnih trendih. Projekt je bil odlična priložnost za izpopolnjevanje veščin zaposlenih, raziskovanje in učenje ter poglobljanje znanja za uporabo in ustvarjanje dostopnega gradiva za dijake s primanjkljaji. Tovrstno sodelovanje med učitelji je primer sodelovanja med strokovnimi delavci, ki presega zgolj delitev dela ali izmenjavo gradiv, saj obsega skupno načrtovanje, skupne refleksije in dajanje povratnih informacij.

Sodelovalno poučevanje s skupno strokovno razpravo je pot do uspešnih učencev

Irena Čengija Peterlin, Osnovna šola Frana Metelka Škocjan

Prispevek predstavlja primer sodelovanja strokovnih delavcev, ki poleg sodelovalnega načrtovanja vključuje tudi evalvacijo in strokovne razprave o vodenju procesa učenja in poučevanja in temelji na konstruktivnem pristopu. Spremljanje pouka v smislu doseganju ciljev, ki je v enem oddelku potekalo po konstruktivnem modelu, v drugem pa po klasični metodi, je trajalo tri šolska leta, od leta 2019 do 2022. Spremljanje učinka poučevanja je potekalo prek opazovanja napredka učencev, intervjuja z učenci, starši in učitelji, participacije učencev, ki se je izražala v sledenju učitelja učenčevim predlogom, uspešnosti učencev. Ugotovitve so po prvem letu dela z učenci pokazale, da sodelovalno poučevanje z zbiranjem dokazov in vključenostjo učencev kot aktivnih akterjev v procesu prinaša napredek učencev na učnem, socialnem in čustvenem področju. V oddelku, v katerem je pouk potekal na konstruktivističen način, so učenci v primerjavi z vrstniki v sosednjem oddelku usvajali cilje hitreje in predvsem z lastno aktivnostjo, za šolsko delo so bili motivirani, medsebojno so se povezovali in učili, soblikovalni so učni proces ter prevzemali odgovornost za znanje. Sprememba v načinu poučevanja pa je ugodno vplivala tudi na učitelje, saj so ozavestili pomen sooblikovanja učnega procesa s strani učencev, predvsem pa so postali samozavestni učitelji, ki so se zavedali pomena skupnega načrtovanja in analize pouka ter brez pomislekov odstranili dodatna pripravljena učna gradiva, namenjena učencem, ter pri poučevanju izhajali le iz učnega načrta, učencev in didaktičnih gradiv, ki so jih pripravili skupaj z učenci. Dokazi v obliki izdelkov učencev, vključevanje v pouk, vodena strokovna razprava učiteljev ter aktivnosti v sklopu aktivov so učiteljem dali kakovostno povratno informacijo o njihovem delu. Zelo pomemben je razmislek o načinih dela, o katerih so na rednih srečanjih poročali učitelji, si izmenjali mnenja ter predstavili dokaze in primere dobre prakse. Kritična refleksija o delu oziroma interakcije, ki med učitelji potekajo na strokovni ravni, bistveno vplivajo na učiteljev osebni pristop do poučevanja. Potekajo v obliki delavnic na določeno temo in strokovnega pogovora z refleksijo, predstavitev primerov iz prakse in kritično refleksijo kolegov, na podlagi strokovne analize po medsebojni hospitaciji, z izvedbo strokovnega pogovora na določeno temo.

Učitelj kot reflektivni praktik – skupno načrtovanje in analiza v povezavi s profesionalnim razvojem

Biljana Nišavić, Gimnazija Takovski ustanak Gornji Milanovac in Gorica Stanojević, Centar za učenje, edukacijo i kreativnost MINA, Čačak

Mnogo razlogov je, da je učiteljev reflektivnih praktikov razmeroma malo. Pomembno je, da vzgojno-izobraževalni zavod z vodenjem ravnatelja na vse mogoče dostopne načine spodbuja razvijanje reflektivne prakse. Prispevek predstavlja primer gimnazije Takovski ustanak in načine podpiranja razvoja učiteljev kot reflektivnih praktikov. Predstavljen bo proces načrtovanja medsebojnega opazovanja učiteljev, kolegalnih »obiskov šolskih ur« učiteljev istega ali sorodnih predmetov. Načrt pripravimo na ravni strokovnih skupin. Vsak učitelj vsaj enkrat letno spremlja uro pri drugem učitelju. Sledijo skupna analiza šolskih ur in konstruktivni predlogi izboljšav ter skupna priprava akcijskega plana in poročila o njegovi realizaciji. Učitelji izvedejo integrirane šolske ure in na ta način izmenjujejo izkušnje in refleksijo svoje prakse v neposrednem sodelovanju s strokovnim sodelavcem. Skupna analiza je priložnost za medsebojne konstruktivne kritike učiteljev, ki jih v večini primerov sprejemajo dobro in s spoznanjem, da je glavni namen okrepiti kompetence učiteljev za poučevanje in vodenje učenja. Prispevek naslavlja tudi spremembe v zadnjih letih, ko je z vključevanjem mlajših generacij učiteljev prišlo do sprememb v odnosu do sprejemanja mnenj drugih učiteljev ter do lažjega

vpeljevanja inovacij in sprememb. Nove generacije učiteljev so bolj odprte pri spreminjanju svojih stališč in pogosto sprašujejo tudi za mnenje kolege učitelje ter na podlagi razprav o sugestijah tudi spreminjajo stališča. V prispevku bo na kratko predstavljeno tudi uspešno sodelovanje z drugimi šolami in institucijami pri realizaciji skupnih projektov. Za šolo z dvojezičnim programom v srbsčini in angleščini so tako zelo pomembne mednarodne izmenjave učencev in učiteljev za primerjavo svojega dela z delom kolegov iz drugih držav. Koordinatorji dvojezičnega pouka so običajno učitelji angleščine in prisostvujejo v vlogi svetovalca pri šolskih urah, ki so izvedene v dveh jezikih. Pri tem dajejo komentarje in predloge izboljšav s ciljem izboljšanja dosežkov učencev. Prispevek predstavlja vlogo ravnatelja, ki usklajuje različne oblike strokovnega spopolnjevanja glede na potrebe in interes učiteljev ter v skladu s šolskimi dokumenti, in sicer zunanje in v sami šoli. Ob sugestijah strokovnega delavca ravnatelj predlaga sugestije strokovnega spopolnjevanja na podlagi analize močnih in šibkih področij strokovnega delavca. Analizo opravljamo na podlagi samoevalvacije učitelja in analize dela učitelja, ki jo skupaj pripravi ravnatelj in strokovni delavec na podlagi opazovanih šolskih ur. Za uspešne učitelje obstajajo možnosti v obliki nagradnega seminarja. Poleg prizadevanja in angažiranja vodstva šole so izredno pomembni aktivna vloga učiteljev ter njihov interes in motivacija, kakor tudi odločnost vsakodnevnega razmišljanja o svoji praksi in prizadevanj, da postanejo reflektivni praktiki.

Izboljševanje refleksivne prakse v osnovni šoli

Radojka Đorđević, Osnovna škola Milan Blagojević Lučani in Miladin Božović, Osnovna škola Sreten Lazarević Prilike, Ivanjica

Tim za področje učenja in poučevanja pripravlja načrt opazovanja šolskih ur na podlagi akcijskega načrta samovrednotenja dela šole. Pri opazovanju pouka poleg ravnatelja in pedagoško-psihološke službe sodelujejo tudi učitelji, ki spremljajo pouk kolegov s ciljem izmenjave izkušenj in širjenja znanja. Učitelji opazujejo pouk kolegov, ki poučujejo enake ali sorodne predmete, kakor tudi kolegov, ki poučujejo druge predmete. Prispevek predstavlja analizo izvedenih opazovanj pouka v preteklem šolskem letu, ko je bilo na eni šoli izvedeno opazovanje 17 šolskih ur, na drugi pa 40 šolskih ur. Opazovanja so bila opravljena na podlagi skupaj pripravljenega novega protokola, ki je pomoč pri spremljanju pomembnih segmentov in podlaga za osebno evalvacijo učitelja, upoštevajoč dobre strani svojega dela kakor tudi možnosti izboljšav. Takšna samoevalvacija učitelja vodi do razvijanja veščin objektivne presoje svojega dela. Učitelj nepristransko in argumentirano vrednoti svoje delo, s čimer oblikuje podlago za načrtovanje svojega dela v prihodnje s ciljem izboljševanja kakovosti procesa učenja in poučevanja. Kakovost pouka je v središču, ko evalvatorji opazujejo šolske ure, pri konstruktivnih predlogih izboljšav posameznih segmentov ter spremljanju razvoja kompetenc in iskanju priložnosti za usposabljanja in strokovna spopolnjevanja (tudi v sami organizaciji). Analiza opazovanih ur na podlagi protokola opazovanja je pokazala, da v večini primerov učitelji učinkovito upravljajo proces učenja in poučevanja in svoje delo prilagajajo vzgojno-izobraževalnim potrebam učencev z individualizacijo. Evalvacija pa je pokazala, da je treba več pozornosti posvečati razvoju veščin za kritično presojo svojega napredka in več skupnih dejavnosti usmeriti v načrtovanje, realizacijo in presojo procesov poučevanja in učenja. Prav tako je treba razvijati medpredmetno sodelovanje. Opažanja učitelja, ki poučuje, in evalvatorjev se večinoma ujemajo, vendar pa pogosto evalvatorji zaznajo nekatere stvari, ki jih učitelj spregleda. Ravnatelj skupaj z učitelji in strokovnimi delavci načrtuje in spremlja strokovno spopolnjevanje v šoli in izven nje ter spodbuja izmenjavo na novo pridobljenih znanj na strokovnih (pedagoških konferencah) v šoli in ob primerih predstavitvenih ur dobrih praks in opazovanih ur. V mednarodnih izmenjavah izmenjujemo izkušnje tudi s kolegi učitelji iz drugih držav, kar prav tako prispeva k večji inovativnosti dela na šoli ob poudarjeni vlogi refleksije in objektivne presoje pouka.

Pomen povratne informacije za razvoj digitalnih kompetenc

Saša Jevtić, Osnovna škola Dragomir Marković Kruševac, Srbija

Cilj tega prispevka je izpostavljanje pomena povratne informacije v procesu učenja in poučavanja ter pri strokovnem spopolnjevanju učiteljev. Ob dejavnostih v okviru izobraževanj in uporabe novih izobraževalnih vsebin v šoli spremljamo tudi razvoj digitalnih kompetenc vzporedno z razvojem tehnologije. Posebej pomembno je, da ta proces poteka v interakciji s sedanjimi in bivšimi učenci in da njihove digitalne kompetence pomenijo razvojne vire organizacije. Zaznano je, da pouk v učilnici poteka pretežno enosmerno oziroma v smeri učitelj učenec. Te ugotovitve temeljijo na kontinuiranem opazovanju učiteljev pri šolskih urah v zadnjih treh letih in dejavnostih, vezanih na razvojni načrt organizacije. Vendar takšna komunikacija ne prispeva k dobri izmenjavi informacij in zato se komunikacija postopoma premika proti dvosmerni z osredotočenostjo na povratno informacijo. Poleg tega pa se krepi komunikacija in dajanje povratne informacije med učenci. Tako lahko govorimo o izboljševanju komunikacije na več ravneh. Ob tem posvečamo posebno pozornost tudi vseživljenjskemu učenju in strokovnem spopolnjevanju ter izboljševanju dela ter razvijanju kompetenc. Prispevek se osredotoča na možnosti »prenosa« povratne informacije z uporabo različnih aplikacij, ki so se spreminjale med delom z različnimi udeleženci. Omejitve sta predstavljali tehnična in programska oprema. V prispevku bo predstavljeno, katere aplikacije so bile uporabljene za delo »on line« in »off line« in za različne operativne sisteme. V prispevku bo predstavljeno tudi dajanje povratne informacije, ki omogoča korekcije v komunikaciji med udeleženci in tudi uvid v to, kako je sporočilo sprejeto. Na podlagi povratnih informacij je opravljena tudi analiza razvoja digitalnih kompetenc. Dejavnosti smo spremljali prek dokumentacije in elektronske pošte. Predstavljeni bodo primeri, kako so se na podlagi tega zasnovali in organizirali dejavnosti za nadaljnji razvoj digitalnih kompetenc za učenje.

Refleksivna praksa – izzivi in primeri šol za izobraževanje učencev z motnjami v razvoju v Republiki Srbiji

Silvana Pavlović, Zajednica škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom Republike Srbije Beograd in Osnovna škola Dragan Kovačević in Radica Karović, Osnovna škola Oslobodioci Beograda Beograd

V Srbiji zakon o osnovah sistema izobraževanja in vzgoje iz leta 2009 uvaja inkluzijo ter individualni izobraževalni načrt in program. Ključna naloga šol za izobraževanje učencev z motnjami v razvoju je, da poiščejo primerno pot in način za uresničevanje ciljev izobraževanja in vzgoje učencev z motnjami v razvoju in prilagajanje nacionalnega programa učenca z motnjami v razvoju. Poseben izziv predstavljajo učenci s kognitivnimi motnjami v okviru razrednega in predmetnega pouka. S spremembo zakona določene šole vključujejo otroke v vzgojno-izobraževalno delo na podlagi mnenja medresorske komisije. Šole, ki so bile nekoč specializirane za določen tip motenj, se spreminjajo v šole za vse vrste motenj, odvisno od tega, katero šolo so izbrali starši učencev. Šole ponujajo tudi dodatno podporo pri izobraževanju otrok, učencev in odraslih z motnjami v razvoju v drugih šolah ali ustanovah na podlagi razpoložljivih virov. V iskanju odgovorov na številne izzive in naloge šole za izobraževanje učencev z motnjami v razvoju pristopajo k refleksivni praksi s ciljem izboljševanja procesa učenja in poučavanja s premišljanjem in analizo lastnih izkušenj in deljenjem izkušenj s kolegi. Naloga defektologov je, da personalizirajo nacionalni šolski program. Najprej so preučili različne aspekte individualnega izobraževalnega načrta. Po načrtovanju dejavnosti je sledila izmenjava izkušenj v okviru šole za izobraževanje učencev z motnjami v razvoju in kasneje na ravni skupnosti. V zadnjih dveh letih je skupnost izvedla dve skupščini in tri javne tribune za izmenjavo izkušenj učiteljev. Izmenjava izkušenj je presegla izmenjavo mnenj, udeleženci so spodbujali drug drugega k osmišljanju novih načinov dela

z učenci z motnjami v razvoju. Skupnost je sodelovala tudi pri pripravi strategije 2030 s pomembnim prispevkom za fleksibilno načrtovanje in programiranje šol. Deljenje izkušenj defektologov je razširjeno na redne oziroma tipične šole, ki so imele vključene učence z motnjami v razvoju. Na relaciji defektolog – učitelj so najbolj izmenjevali izkušnje pri podpori učiteljem v rednih šolah. Opaziti je izboljševanje refleksivne prakse v procesu učenja in poučevanja, usmerjene na rezultate, izboljševanje uporabe tematskega načrtovanja v šolskem programu ter izvajanje integrativnega pouka.

REFERATI Z INTERAKTIVNO DELAVNICO I

Torek, 5. april 2022, 14.45–16.15

Povezovanje prek iger z matematičnimi palčkami

Gregor Pirš, Osnovna šola Ane Gale Sevnica

Izhodišče za delavnico zagotavljata dva problema, in sicer razvoj sodelovalnega učenja in povezovanje učne skupine. Pri delu z matematičnimi palčkami gre za uporabo kinestetičnega načina dela (kot ga npr. razvijamo pri uporabi kinestetične mize), vendar pa je element negativne povratne informacije odsoten oz. udeleženci lahko pri skupinskem delu vpeljejo element samokorekcije (enak material, enaka navodila, pa vendar so končni izdelki lahko različni). Matematične palčke s svojo logično strukturo barv in dolžin pomenijo dobro okolje za aktivacijo višjih miselnih procesov in občutka varnosti (Hutchinson, 2008), to pa potrjujejo tudi ugotovitve nevroznanosti. Pomemben element je tudi zamenjava vloge učitelja, ki je pri delu s palčkami udeleženec in moderator, nikakor pa ne osrednji vir informacije. Pri evalvaciji opravljenih ur (dvig rok ali pisne ocene od ena do pet) udeleženci pokažejo visoko stopnjo zadovoljstva, najbolj jim je všeč element gibanja. Tudi po opravljenih delavnicah na različnih šolah in vrtcih je povratna informacija ta, da so se odločili za tak način dela – jih npr. zanima, koliko kompletov palčk bi potrebovali za določeno število otrok, jih zanimajo nove ideje in podobno. Aplikativnost matematičnih palčk pa se ne kaže samo pri učenju matematike, ampak tudi pri delu na drugih področjih, npr. tekmovanje v izgradnji stolpa, razvoj prepoznav čustev, govorni razvoj in podobno. Uporaba matematičnih palčk pri razrednih urah omogoča nadgradnjo razrednega vzdušja, saj pri delu z njimi sodelujejo vsi prisotni učenci. Matematične palčke so odlično demonstracijsko orodje učitelja npr. pri barvnem kodiranju razlage novih slovničnih struktur.

Cilj referata z interaktivno delavnico je udeležencem praktično prikazati uporabo matematičnih palčk v treh okoljih, in sicer kot začetno aktivnost, pri kateri bodo spoznali značilnosti palčk, kot aktivnost sodelovanja (gradnja slike) ter kot aktivnost obnove zgodbe. Postranski, a nič manj pomemben cilj je tudi praktična izkušnja, ki jo bodo odrasli udeleženci doživeli na stopnji učenca. Ob aktivaciji višjih miselnih procesov bodo del varnega okolja, v katerem bodo lažje spoznali pozitivne strani praktične uporabe palčk kot relaksacijskega elementa.

S sodelovanjem strokovnih delavcev v razrednem aktivu do dobrega počutja v razredu

Stanislava Tominšek Kužnik, Osnovna šola Vransko-Tabor

Različne oblike sodelovanja v vzgoji in izobraževanju so ključne za uspešno izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa. Ena izmed oblik sodelovanja je sodelovanje strokovnih delavcev v različnih

strokovnih aktivih. Strokovni delavci iz leta v leto opažamo večja odstopanja med učenci na učnem, vzgojnem in socialnem področju. Pogosto imajo težave z reševanjem konfliktov z vrstniki, kršenjem dogovorov in upoštevanjem pravil ter posledično pogosto tudi različne učne težave. Strokovni delavci moramo biti fleksibilni in strokovni, zato se povezujemo v strokovne aktivne posamičnih razredov in predmetov, v katerih po vertikali zelo dobro sodelujemo. S skupinskim sodelovanjem pridobimo medsebojno povezanost, zaupanje in spodbudo, samozavest, strpnost, večjo uspešnost pri iskanju uporabnih idej in rešitev, odpiramo strokovne razprave, skrbimo za dober pretok informacij in svoj strokovni razvoj. V prispevku bo predstavljen primer sodelovanja strokovnih delavcev razrednega aktiva pri izvajanju prednostne naloge znotraj vzgojno-izobraževalnega zavoda, in sicer pri doseganju cilja, da bi zmanjšali pojave fizičnega in psihičnega nasilja med učenci. S skupinskim sodelovanjem smo določili triletno obdobje izvajanja, oblike dela in dejavnosti, s katerimi smo reševali ciljno problematiko in evalvirali delo. Na podlagi vsakoletne refleksije prednostne naloge v aktivu in končne refleksije po vertikali za triletno obdobje ugotavljamo, da učenci sedaj bolj samostojno rešujejo konflikte, znajo ubesediti problem, poiščejo možne rešitve ter poznajo korake reševanja konfliktov. Občasno jih je treba še usmerjati, še posebno ko so čustveno napeti. S tem se je izboljšal vzgojno-izobraževalni proces. Z opisanim načinom sodelovanja v razrednem aktivu spodbudimo motiviranost, varnost, povezanost in zaupanje. Ugotovitve je mogoče podkrepiti s pogovori, refleksijo med strokovnimi delavci in evalvacijo dela v razrednem aktivu.

Z interaktivno delavnico bo na konkretnem primeru predstavljeno de Bonovo orodje razmišljanja PNZ (pozitivno, negativno, zanimivo), ki je preprosto in učinkovito orodje za raziskovanje in ocenjevanje določene situacije pred končno odločitvijo ali sodbo. Udeleženci bodo sodelovali v razpravi in orodje sami preizkusili na konkretnem primeru.

Medpredmetno sodelovanje in reševanje realnih problemov je tudi priložnost za formativno spremljanje prečnih veščin z digitalnimi orodji

Bernarda Moravec in Simona Slavič Kumer, Zavod RS za šolstvo

V strokovnem prispevku bomo kot izhodišče predstavili koncept mednarodnega projekta ATS STEM (angl. Assessment of Transversal Skills in STEM; slov. vrednotenje prečnih veščin na področju STEM). Temeljni cilj projekta je reševanje realnih problemov, ki izhajajo iz ciljev trajnostnega razvoja, ter razvijanje in preizkušanje sodobnih didaktičnih pristopov, ki omogočajo spodbujanje, spremljanje ter vrednotenje prečnih veščin na področjih naravoslovja, matematike in tehnologije z digitalnimi orodji. Ključne veščine, ki so bile določene na mednarodni ravni, so sodelovanje, komunikacija, ustvarjalnost (in inovativnost), kritično mišljenje, samouravnavanje, metakognitivne veščine, predmetne veščine in reševanje problemov. Izhodišče za doseganje ciljev projekta je medpredmetno sodelovanje učiteljev STEM na šolah in mreženje med šolami v projektu.

Interdisciplinarni pristop k reševanju realnega problema, ki je za šolo aktualen in za učence zadosti zanimiv, zahteva od učiteljev drugačen pristop k načrtovanju pouka. Takšen pristop učencem omogoča povezovanje znanj različnih predmetov in področij ter jim tako omogoča, da ima končna rešitev problema oz. izdelek, ki ga razvijejo, večjo dodano vrednost, kot če gre le za vsoto znanj s posameznih področij. Tim učiteljev je v pristop reševanja problemov smiselno vključeval dejavnosti za formativno spremljanje in vrednotenje prečnih veščin z digitalnimi orodji. Učitelji so v okviru evalvacije učne enote

STEM ovrednotili dokaze učencev in njihov napredek na področju razvoja prečnih veščin ter evalvirali digitalna orodja, ki so jih uporabljali. Kriteriji za vrednotenje digitalnih orodij so bila praktičnost, uporabnost, prilagodljivost in funkcionalnost.

V strokovnem prispevku bodo predstavljeni modeli različnih pristopov šol k medpredmetnemu sodelovanju (z vidika članov in vodstva šol), strategije in načini, ki so spodbujali njihovo sodelovanje, ter rezultati šol, iz katerih je razvidno, kako uspešni so bili pri tem. Predstavili bomo evalvacijo, ki so jo ob zaključku učne enote izvedli učitelji v timu, mednarodno metodologijo kvantitativne in kvalitativne evalvacije napredka učencev na področju prečnih veščin ter rezultate le-te na nacionalni ravni. Udeleženci bodo interaktivno spoznali in preizkusili primere vprašanj in načine za vrednotenje prečnih veščin, se urili v evalviranju dokazov, ki nastanejo pri formativnem spremljanju prečnih veščin, ter razpravljali o njih.

Spremenjeni pedagoški pristopi za drugačne generacije otrok zahtevajo spremenjene strategije poučevanja

Marijana Kolenko, Osnovna šola Lava Celje in Vanja Zallatel, Osnovna šola Istrskega odreda Gračišče

Za izhodišče osrednje teme bomo vzeli nujnost spreminjanja pedagoške prakse in spremenjene strategije poučevanja, prilagojene drugačnim generacijam otrok: aktivno poučevanje – pot do aktivnega, samostojnega učenja ter trajnega znanja; dobro psihofizično ravnovesje kot pogoj za počutje med poučevanjem in učenjem; izkustveno učenje – pot do trajnostnih znanj in razvitih kompetenc. Uvodoma bo predstavljen kratek teoretični povzetek nevroznanstvenih raziskav. Nevroznanstvena dognanja nam dajejo jasna spoznanja o učenju in omogočajo podrobno razumevanje učenja. Nevroznanost dokazuje, da pri spodbujanju učenja obstaja visoka povezanost med gibanjem in pozitivnimi čustvi, dobro psihofizično ravnovesje v telesu pa omogoča možganom, da lahko razvijejo kompleksne nevronske mreže. Metode in oblike poučevanja temeljijo na učenju v gibanju, ki učečega postavlja v aktivno vlogo. S pomočjo gibanja in igre kot oblike učenja ter problemsko zastavljenega poučevanja si učenci kognitivne informacije lažje zapomnijo in prihajajo do funkcionalnega znanja.

Cilj interaktivne delavnice je pokazati možnosti implementacije najnovejših spoznanj v obstoječo pedagoško prakso, jih podpreti s konkretnimi primeri aktivnega poučevanja s fit aktivnimi metodami, udeležencem ponuditi lastno čustveno izkušnjo kot obliko učenja v gibanju, ki učečemu zagotavlja visoko stopnjo koncentracije, osredotočenosti in motivacije za učenje. Udeleženci bodo spoznali fit pedagogiko, neposredno preizkusili nekaj fit aktivnih metod, ki vključujejo oblike asociativnega, primerjalnega, sodelovalnega, izkušenskega in drugih aktivnih oblik učenja. Za spremembo strategije poučevanja in s tem lastnih vedenjskih vzorcev ne obstajajo bližnjice. Spremembe vedenjskih vzorcev, ki omogočajo posameznikov napredek, terjajo njegov čas, napor in vztrajnost. Fit pedagogika je kompleksna učna strategija, ki vključuje predhodno teoretični model spreminjanja vedenjskih vzorcev in vsakemu učitelju omogoča učenje, urjenje in vzdrževanje ter nadgrajevanje usvojenega znanja kot temelja za dosego sprememb učnega procesa. Kakovostno učenje učenca je odvisno od kakovostnega poučevanja učitelja. Celostni razvoj učencev razumemo in dosežemo le celostno »postavljeni« učitelji.

REFERATI Z INTERAKTIVNO DELAVNICO II

Sreda, 6. april 2022, 9.00–10.30

Ali predstavitev primerov dobrih praks spodbuja sodelovanje

Simon Konečnik, Šolski center Velenje, Elektro in računalniška šola

Kriza pomeni nastop priložnosti za uvajanje sprememb, med katere spada tudi izboljšanje sodelovanja. Vodenje mora spodbujati sodelovanje ter ustvarjati pogoje zanj. Na začetku šolskega leta 2021/22 smo v kolektivu Elektro in računalniške šole ŠC Velenje želeli ugotoviti, kakšne oblike sodelovanj strokovnih delavcev imamo, kako vplivajo na izboljšanje procesov poučevanja, preverjanja in ocenjevanja ter koliko jih dejansko je. V uvodu interaktivne delavnice bo predstavljena analiza, ki smo jo opravili na začetku šolskega leta 2021/22. Temelji na anketi za kolektiv srednje šole in daje odgovore, kako sodelavci sprejemajo sodelovanje s poudarkom za pripravljenost na predstavitev primerov dobrih praks. Predstavljene bodo izkušnje, kako so se strokovni delavci vključevali v predstavitve primerov dobrih praks, kakšne teme so predstavljali kolektivu in kakšne so bile prednosti ter tudi pomanjkljivosti opravljenih aktivnosti. V nadaljevanju interaktivne delavnice bodo predstavljene načrtovane aktivnosti, pri čemer smo že izvedli eno od dveh predvidenih strokovnih usposabljanj za srednješolski učiteljski zbor na temo sodelovanja. V sodelovanju z osnovno šolo poteka načrtovanje obojestranskih senčenj učiteljev, s poudarkom na predstavitvah primerov dobrih praks in s ciljem pridobitve novih idej in motivacije za sodelovanje. Na koncu bodo predstavljeni načrti za analizo in skupno definiranje aktivnosti ter predstavitev izkušenj na regijskem srečanju osnovnih in srednjih šol, ki bo temeljilo na predstavitvah aktivnosti, ki podpirajo sodelovanje.

Namen interaktivne delavnice je prikazati aktivnosti za spodbudo širšega sodelovanja v vzgojno-izobraževalnih institucijah. Udeleženci delavnice bodo razpravljali o primerih dobrih praks iz svojih kolektivov in jih hkrati predstavili s ciljem, da s skupno kritično refleksijo spodbudimo ideje za sodelovanje ter strokovni razvoj pedagoškega kadra.

Vodenje in praksa profesionalnega učenja in sodelovanja v slovenskih vrtcih in šolah

Dr. Mateja Brejc, DOBA Fakulteta za uporabne poslovne in družbene študije Maribor in dr. Mihaela Zavašnik, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje

Stališča in prepričanja ter delovanje strokovnih delavcev so odločilni za učenje in dosežke učencev, zato so poznavanje, razumevanje, proučevanje in krepitev profesionalnega učenja in sodelovanja strokovnih delavcev tisti vzvod, s katerim je mogoče izboljšati kakovost v vzgojno-izobraževalnih zavodov (prim. Darling-Hammond idr., 2017). Da bi strokovni delavci kakovostno udeleževali novejši pristope k učenju in poučevanju, se morajo sami biti sposobni učiti, predvsem pa najprej razumeti in ozavestiti, kakšno je sodobno učenje učencev in na kakšen način se uresničuje (prim. Krapše idr., 2019). Mnogi strokovnjaki so mnenja, da načela sodobnega učenja učencev veljajo tudi za strokovne delavce (npr. OECD, 2013). Ker pa se profesionalno učenje redko zgodi samo po sebi, se mora vodja vzgojno-izobraževalnega zavoda oz. ravnatelj zavedati, da sta za izboljševanje in spreminjanje učenja strokovnih delavcev ter posledično kakovostnega učenja in dosežkov učenca ključna dva podporna dejavnika, in sicer podpora vodje in podpora kolegov (prim. Brejc idr., 2019).

Interaktivna delavnica bo razdeljena na dva dela. V prvem delu bomo predstavili rezultate raziskave z naslovom *Vodenje in praksa profesionalnega učenja in sodelovanja v vrtcih in šolah*, ki jo je izvajala Šola za ravnatelje od maja do oktobra 2021 in v kateri je sodelovalo 162 ravnateljev in 656 strokovnih delavcev. V drugem delu bomo z različnimi orodji, uporabnimi tudi za analiziranje profesionalnega učenja in sodelovanja v vrtcih in šolah (npr. pajkova mreža, strukturirana strokovna razprava), ovrednotili in konkretizirali opredeljene smernice za izboljšanje in nadaljnji razvoj kakovosti vodenja in prakse profesionalnega sodelovanja in učenja, ki izhajajo iz pridobljenih rezultatov in ugotovitev.

V delavnici bodo udeleženci s povezovanjem teorije in prakse v kombinaciji z analizo lastnega profesionalnega učenja in sodelovanja ter analizo na ravni zavoda pridobili celovitejši in sistematičen vpogled v temeljne dejavnike vodenja in prakse profesionalnega učenja in sodelovanja, izmenjali primere iz prakse in skupaj oblikovali nekaj strokovnih rešitev oz. predlogov za implementacijo v vrtcih in šolah.

Viri:

- Brejč, M., Čagran, S., Zajc, S., Leban, I., Domajnko, D., Arzenšek Konjajeva, K., Berc-Prah, D., Deutsch, S., Hernaus Berlec, E., Hlebec, V., Kodele Krašna, I., Kozar Kuhar, E., Krpič, J., Kržin Stepišnik, J., Kustec, Z., Lihteneker, L., Lubšina Novak, M., Marič, B., Mihelak Zupančič, J., ... Zupančič, J. (2019). *Vodenje vrtcev in šol*. Šola za ravnatelje. <http://solazaravnatelje.si/ISBN/978-961-6989-32-9.pdf>
- Darling-Hammond, L., Hyster, M. E., Gardner, M. (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Learning Policy Institute. https://learningpolicyinstitute.org/sites/default/files/product-files/Effective_Teacher_Professional_Development_REPORT.pdf
- Krapše, T., Rupnik Vec, T., Čop, J., Jerman, O., Likon, B., Majkus, D., Stadler, L., Strmšek, A., Vulič, I., Zule, E. (2019). *Profesionalno učenje in delovanje učiteljev*. Šola za ravnatelje.
- Innovative learning environments*. (2013). OECD. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264203488-en>

Moč kolegijskih hospitacij v procesu učenja učiteljev

Mag. Mariza Skvarč in dr. Sandra Mršnik, Zavod RS za šolstvo

Vsaka sprememba v učiteljevem poučevanju, namenjena izboljševanju dosežkov učencev, je pogojena z učenjem učiteljev. Sodelovalno učenje med sodelavci v delovnem okolju (šoli, vrtcu) pomembno vpliva na profesionalni razvoj. Zato v razvojnih projektih na ZRSŠ poleg organizacije izobraževanja, vezanih na vsebino projekta, podpiramo in spodbujamo strokovne delavce k skupnemu učenju. Kolegijske hospitacije, ki vključujejo vpogled in kritično refleksijo poučevalne prakse, se izkazujejo kot ena izmed najučinkovitejših oblik skupnega učenja. To je razvidno iz refleksij projektnih timov, povzetih v letnih poročilih projektov OBJEM in NA-MA POTI. Kolegijske hospitacije dosežejo svoj namen, ko ni ključni fokus na opazovanju pouka, temveč na strokovnem pogovoru po opazovanju. Gre za tristoopenjski proces. Začne se s pogovorom, v katerem jasno opredelimo namen učenja s hospitacijo in določimo, na kaj se bodo opazovalci osredotočali pri opazovanju. Sledi opazovanje pouka s sistematičnim zbiranjem opažanj/dokazov/dejstev, ki so podlaga za strokovni pogovor po opazovanju. V pogovoru opazovalci najprej predstavijo dejstva oz. opažanja (kar so videli in slišali), nato iz nabora dejstev izpeljejo možne sklepe, razlage. V naslednjem koraku z močnimi vprašanji spodbudijo opazovanega učitelja k razmisleku o možnih izboljšavah, alternativah. Ključen je zadnji korak pogovora: refleksija vseh vključenih o tem, kaj so pridobili oz. so se naučili in kaj bodo lahko uporabili v praksi. Da bi potekal pogovor (pred opazovanjem in po njem) po navedenih korakih, ki rezultirajo v skupnem učenju vseh, smo na ZRSŠ pripravili protokole z navodili za moderatorja. Potreba po tem se je pokazala

ob spremljanju kolegialnih hospitacij, ki so se namesto poglobljene analize velikokrat zožile zgolj na dajanje povratne informacije v obliki pohvale. Udeleženci bodo aktivno vključeni v simulacijo predstavljenega procesa.

Ob predstavitev protokolov na delovnih srečanjih v okviru projektov so nekateri zavrnili uporabo, češ da so dovolj usposobljeni za izpeljavo strokovnega pogovora. Prav zaradi nezadostne priprave in neozaveščenih veščin (sodelovalnih, komunikacijskih, moderacijskih, kritičnega mišljenja idr.), potrebnih za kakovostno izvedbo, se kolegialne hospitacije ponekod »niso prijele« v praksi. To so zaznali skrbniki šol v projektih NA-MA POTI in OBJEM ob konzultacijah z vodji projektnih timov.

PREDSTAVITVE REFERATOV II

Sreda, 6. april 2022, 13.00–14.30

Sodelovanje v šolskem okolju kot dejavnik podpornega okolja za pozitivni razvoj mladih na Hrvaškem in v Severni Makedoniji

Mag. Ana Mlekuž in Manja Veldin, Pedagoški inštitut

Pozitivni razvoj mladih poudarja pomen prepoznavanja in krepitev potencialov mladih, ki jih spodbujamo s pozitivnimi interakcijami, zagotavljanjem različnih priložnosti, spodbujanjem pozitivnih odnosov in zagotavljanjem podpore za nadaljnji razvoj (Lerner idr., 2015). Mladostniki večino svojega časa preživijo v šolah, kar pomeni, da bi morale šole ustvariti okolje, ki spodbuja pozitivni razvoj, je podporno in deluje kot varovalni dejavnik (Pittman idr., 2003). Ker je sodelovanje eden od ključnih elementov podpornega šolskega okolja (Lewno-Dumdie idr., 2019), nas v prispevku zanima, kako različni vidiki sodelovanja na šoli napovedujejo podporne odnose med učitelji in učenci, ki so eden od temeljev pozitivnega razvoja mladih. V prispevku uporabljamo podatke, zbrane novembra in decembra 2020 v okviru projekta HEAD: Za opolnomočenje ravnateljic in ravnateljev pri oblikovanju inkluzivne šolske kulture, v katerem sodelujejo šole iz Hrvaške in Severne Makedonije. Vzorec zajema 3010 učiteljev, od tega 1518 iz Republike Severne Makedonije (546 iz OŠ, Mstarost = 43,35, 76 % žensk; 972 iz SŠ, Mstarost = 43,90, 67 % žensk) in 1492 iz Hrvaške (627 iz OŠ, Mstarost = 42,22, 86 % žensk; 865 iz SŠ, Mstarost = 43,54, 75 % žensk). Za zbiranje podatkov smo uporabili na novo razvit vprašalnik, predhodno pilotiran in z ustreznimi psihometričnimi značilnostmi. V tem prispevku smo uporabili štiri lestvice, in sicer podporni odnosi med učitelji in učenci, ravnateljeva spodbuda učiteljev za sodelovanje s starši, sodelovanje učiteljev pri odločitvah na ravni šole in sodelovanje med učitelji. Pri regresijski analizi smo uporabili program IBM SPSS Statistics 27.

Rezultati kažejo, da vsi trije napovedniki (ravnateljeva spodbuda učiteljev za sodelovanje s starši, sodelovanje učiteljev pri odločitvah na ravni šole, sodelovanje med učitelji) v vseh štirih vzorcih pomembno napovedujejo podporne odnose med učitelji in učenci. To pomeni, da bi lahko ne glede na državo in izobraževalno raven povečanje vseh treh napovednikov vodilo k boljšim odnosom med učitelji in učenci in tako k bolj podporni šolski kulturi ter šolskemu okolju, ki podpira pozitivni razvoj mladih.

Viri:

- Lerner, R. M., Lerner, J. V., Bowers, E., Geldhof, G. J. (2015). Positive youth development: A relational developmental systems model. V Overton, W. F. in Molenaar, P. C. (ur.), *Handbook of child psychology and developmental science. Vol. 1: Theory and method* (str. 607–651). Wiley.
- Lewno-Dumdie, B. M., Mason, B. A., Hajovsky, D. B., Villeneuve, E. F. (2020). Student-report measures of school climate: a dimensional review. *School Mental Health*, 12(1), 1–21.
- Pittman, K. J., Irby, M., Tolman, J., Yohalem, N., Ferber, T. (2003). *Preventing problems promoting development, encouraging engagement. Competing priorities or inseparable goals?* The Forum for Youth Investment.

Vloga strokovnih delavcev pri soustvarjanju pozitivne šolske klime in podpori pozitivnemu razvoju mladih: vpogledi mednarodnih raziskav in nacionalne raziskave pozitivnega razvoja mladih
Dr. Urška Štrefel, dr. Klaudija Šterman Ivančič in dr. Ana Kozina, Pedagoški inštitut

Perspektiva pozitivnega razvoja mladih (Positive Youth Development, PYD) predpostavlja, da je pozitiven razvoj mladih rezultat dvosmerne interakcije med posameznikom (notranji viri) in njegovim okoljem (zunanji viri) (Lerner, 2007). Osnovna ideja je, da bodo pokazatelji pozitivnega razvoja mladih (kompetentnost, samozavest, karakter, skrb, povezanost) bolj verjetni, če bodo njihove prednosti (notranji viri) usklajeni z viri v njihovem okolju (zunanji viri). Pomemben zunanji vir podpore pozitivnemu razvoju mladih je šolska klima, ki jo v skladu z Lewno-Dumdie idr. (2020) opredeljujejo: (i) sodelovanje in odnosi med strokovnimi delavci (učitelji, svetovalni delavci, ravnatelji), (ii) varnost, (iii) institucionalno okolje, (iv) poučevanje in podpora učenju ter (v) socialna vključenost. Raziskovalno vprašanje, ki ga naslavljamo v prispevku, je: »Kako lahko strokovni delavci učinkovito sodelujejo pri soustvarjanju pozitivne šolske klime in pri podpori pozitivnemu razvoju mladih?« Prispevek je razdeljen na tri dele. Prvi del je teoretski uvod. V drugem delu prikazujemo poglede strokovnih delavcev in učiteljev v Sloveniji na različne oblike sodelovanja, in sicer v mednarodno primerjalni perspektivi, kot izhaja iz analize rezultatov PISA 2018 in TALIS 2018. V tretjem, osrednjem delu prispevka predstavljamo analizo rezultatov osmih fokusnih skupin, dobljenih okviru temeljnega raziskovalnega projekta ARRS Pozitivni razvoj mladih v Sloveniji (Kozina idr., 2019) z enaindvajsetimi učitelji, štirimi socialnimi delavci in štirimi ravnatelji štirih srednjih šol, ki izvajajo različne izobraževalne programe v Sloveniji. Rezultati kažejo, da so se na sodelujočih šolah kot pomemben pokazatelj pozitivnega razvoja mladih (predvsem povezanosti) pokazale različne formalne in neformalne oblike sodelovanja strokovnih delavcev pri razvoju različnih dimenzij šolske klime (npr. varnost, podpora učenju in socialna vključenost). Podatki, pridobljeni na vzorcu slovenskih šol, so izvirni znanstveni prispevek k razvoju novonastajajoče perspektive pozitivnega razvoja mladih v evropskem prostoru ter prinašajo pomembne javnopolitične in praktične implikacije o pomenu krepitve sodelovalnih odnosov ter pozitivne šolske klime v slovenskem izobraževalnem prostoru.

Viri:

- Kozina, A., Štrefel, U., Žmavc, J., Mlekuž, A., Pivec, T., Veldin, M., Košir, K. (2019). *Pozitivni razvoj mladih v Sloveniji: razvojne zakonitosti v kontekstu migracij (PYD–SI–MODEL)*. <https://www.pei.si/raziskovalna-dejavnost/projekti/pyd-si-model/>
- Lerner, R. M. (2007). *The good teen*. The Stonesong Press.
- Lewno-Dumdie, B. M., Mason, B. A., Hajovsky, D. B., Villeneuve, E. F. (2020). Student-Report Measures of School Climate: A Dimensional Review. *School Mental Health*, 12, 1–21.

Skupna kritična refleksija in vzajemno učenje

Dr. Branka Likon, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje

V zadnjem času raziskave pogosto naslavljajo sodelovanje in povezovanje strokovnih delavcev v vzgojno-izobraževalnih institucijah (vzpostavljanje mrež). Pogosto so raziskave osredotočene na implementacijo projektov z uvajanjem izboljšav procesa učenja in poučevanja s poudarkom na aktivni vlogi učencev oziroma njihovem napredku. Raziskave, ki proučujejo povezovanje strokovnih delavcev, pogosto spremljajo pogostost (frekvenco) vzpostavljanja povezav in spreminjanje števila vključenih strokovnih delavcev. Redko pa se raziskave osredotočajo na vsebino povezav in načine sodelovanja. V zadnjem desetletju se vse bolj izpostavlja pomen skupne refleksije in učenja strokovnih delavcev. Rezultati raziskave TALIS 2018 odkrivajo, da je delež učiteljev, ki sodelujejo tako, da opazujejo drug drugega in so angažirani v skupnih aktivnostih v različnih razredih in različnih skupinah, veliko nižji kot delež učiteljev, ki sodelujejo z izmenjavo materialov in koordinacijo poučevanja (OECD, 2020). Posebej je izpostavljeno skupno učenje. Ohlsson (2013) ugotavlja, da se timi razlikujejo glede na sodelovanje in vzdušje ter pripravljenost za skupno učenje ter navaja, da skupna refleksija lahko vpliva na večtimsko učenje. Več raziskav naslavlja profesionalne skupnosti učenja. Jäppinen, Leclerc in Tubin (2016) izpostavljajo pomen dinamike med vzajemnim učenjem (opazovanjem drug drugega) in globokim učenjem s skupno kritično refleksijo o učinkoviti praksi učenja in poučevanja. Na podlagi pregleda literature omenjenega področja in upoštevajoč zadnja znanstvena dognanja bo predstavljen nov pristop k spremljanju sodelovanja strokovnih delavcev ob upoštevanju več kot zgolj števila dodatnih povezav in same pogostosti srečevanja. Prikazana bo možnost spremljanja vsebine in načinov sodelovanja strokovnih delavcev z vključevanjem opazovanja in skupne kritične refleksije ob upoštevanju omenjene dinamike med vzajemnim in globokim učenjem.

Viri:

- TALIS 2018 results: Teachers and school leaders as valued professionals: Volume II. (2020). OECD.
<https://doi.org/10.1787/19cf08df-en>
- Ohlsson, J. (2013). Team learning: Collective reflection processes in teacher teams. *The Journal of Workplace Learning*, 25(5), 296–309. doi:10.1108/JWL-Feb-2012-0011
- Jäppinen, A., Leclerc, M., Tubin, D. (2016). Collaborativeness as the core of professional learning communities beyond culture and context: Evidence from Canada, Finland, and Israel. *School Effectiveness and School Improvement*, 27(3), 315–332. doi:10.1080/09243453.2015.1067235

Sodelovanje učencev, učiteljev in ravnateljev za učinkovito refleksijo o učenju

Dr. Ada Holcar Brunauer, Zavod RS za šolstvo

V zadnjih letih so prizadevanja pedagoške stroke usmerjena v čim večjo vključenost učencev v vse faze učnega procesa. Slišani in upoštevani glas učenca, ki temelji na strategijah formativnega spremljanja in vzpostavitvi partnerskega odnosa med učiteljem ter učenci, spreminja kulturo poučevanja. Učenci, ki soustvarjajo učni proces, lahko učinkoviteje pristopijo tudi k refleksiji procesov učenja in poučevanja. Učitelju dajejo pomembne informacije o tem, kako doživljajo učenje in poučevanje, izražajo svoje misli, poglede, želje, prioritete ter skrbi in pomisleke. Na ta način se bolje učijo, izboljšujejo svoje dosežke in se počutijo vključene (Holcar Brunauer, Kregar, 2019). K izboljšanju procesov učenja in poučevanja pomembno prispeva tudi strokovni pogovor učiteljev v okviru samoevalvacije šole. Poučevanje je kompleksen poklic, ki od učiteljev poleg načrtovanja in izvajanja pouka zahteva tudi refleksijo – kako je potekal pouk in kako kakovostno je bilo učenje učencev. Pri tem igra pomembno vlogo ravnatelj, ki

učiteljem mogoča partnersko sodelovanje – skupno načrtovanje uvajanja novih pristopov, medsebojno spremljanje učnih ur in skupno kritično refleksijo o načinih poučevanja z namenom stalnega izboljševanja učenja in poučevanja. Zagotavljanje tovrstnega sodelovanja velja za eno najpomembnejših vlog pedagoških vodij (Leadership for learning, 2019). Raziskave kažejo (npr. Wininger in Birkholz, 2013), da imajo povratne informacije, ki učiteljem sporočajo močna in šibka področja njihove pedagoške prakse, velik vpliv na izboljšanje poučevanja, učiteljevo motivacijo in stališča, pa tudi na dosežke učencev. Največji vpliv na izboljšanje poučevanja pa imajo poleg povratnih informacij učencev povratne informacije drugih učiteljev. V predstavitvi bomo izhajali iz rezultatov evalvacije in izkušenj mednarodnega Erasmus+ projekta Glas učenca – most do učenja (Holcar Brunauer, Kregar, 2019). Ugotovitve projekta kažejo, da so učenci, ki imajo možnost soustvarjati učni proces, bolj motivirani za delo, imajo večjo samozavest, prevzamejo več odgovornosti za lastno učenje, hkrati s tem pa razvijejo boljši odnos s sošolci in učitelji. Predstavili bomo pristope, ki spodbujajo in omogočajo refleksijo procesov učenja in poučevanja učencev (aktivna vključitev učencev v vse faze učnega procesa), učiteljev (spodbujanje kritične refleksije, raziskovanja, opazovanja in dialoga) ter ravnateljev (ustvarjanje okoliščin za uvajanje sprememb).

Viri:

Holcar, A., in Kregar, S. (2019). Glas učenca in formativno spremljanje. *Vzgoja in izobraževanje*, 50(2–3), 7–13. *Leadership for learning: A headteacher's professional companion*. Rwanda Education Board.

Wininger, S. R. in Birkholz, P. M. (2013). Sources of instructional feedback, job satisfaction, and basic psychological needs. *Innovative Higher Education*, 38, 159–170.

Oblikovanje šolske politike s sodelovanjem srednjih šol – odziv srednjih šol in dijaških domov

Podravja v času izobraževanja na daljavo

Herman Pušnik, Prva gimnazija Maribor

Oblikovanje šolske politike praviloma nastaja vertikalno navzdol – od mednarodne, nacionalne do področne zakonodaje, smernic in izhodišč vse do izvedbene ravni v šolah oziroma pri pouku. Velike prelomnice in izzivi šolskega polja pa lahko v nekem trenutku večjo težjo pri izvajanju namenijo izvajalcem (šolam), kar se je pokazalo tudi v obdobju izobraževanja na daljavo v času epidemije covid-19. Tako bliskovitih velikih sprememb na področju didaktike pouka, nove organizacijske sheme ter oblik izobraževanja države nimajo integriranih v razvojne načrte, zato je na izvedbeni ravni v šolah (lažje) prihajalo do različnih praks, ki niso bile poenotene niti znotraj strokovnih aktivov. A z načrtnim oblikovanjem sodelovalnih skupin je možno oblikovati izhodišča, ki jih pri delu uporabljajo ne le posamezne šole, temveč tudi asociacije šol, in jih v nadaljevanju kot prepoznane in uporabne povzamejo tudi nacionalne šolske agencije oziroma ministrstva. Na primeru delovanja aktiva ravnateljev srednjih šol in dijaških domov Podravja v času epidemije bomo pokazali priložnost za nastajanje šolske politike v nekaterih segmentih (organizacija in izvedba izobraževanja na daljavo, ocenjevanje znanja v času izobraževanja na daljavo, izvedba mature in poklicne mature, izvajanje delovne prakse), ki lahko preraste v nacionalno strategijo. Tovrstni proces bo predstavljen na primeru priprave in uporabe Navodil za preverjanje in ocenjevanje znanja pri učenju na daljavo v programih gimnazij, srednjega strokovnega, srednjega poklicnega in nižjega poklicnega izobraževanja, ki jih je v odziv na prvi prehod na izobraževanje na daljavo pripravil Zavod RS za šolstvo v sodelovanju z ravnatelji in je bil izhodišče za sprejemanje ostalih dokumentov vse do Smernic za izvajanje izobraževanja na

daljavo za vzgojno-izobraževalne zavode na področju osnovnega in srednjega šolstva. Kot konceptualni okvir predstavitve sodelovanja aktiva ravnateljev za izboljševanje procesov učenja in poučevanja v času izobraževanja na daljavo bodo uporabljena izhodišča avtorjeve priprave disertacije v podiplomskem študiju Fakultete za management o družbi znanja skozi slovenske srednješolske politike, predvsem z vpogledom na področje pravičnosti in enakosti v sekundarnem izobraževanju oziroma umestitve konstruiranja šolske politike po načelu »od spodaj navzgor« v koncept družbe znanja. Tovrstno oblikovanje šolskih politik, kot je predstavljeni primer sodelovanja aktiva ravnateljev pri oblikovanju nacionalne strategije izobraževanja na daljavo, priporoča Unescov odbor za pripravo nove družbene pogodbe za področje izobraževanja. Predstavljeni bodo nekateri rezultati mednarodne primerjave na tem področju izobraževanja z nekaterimi državami OECD in ugotovitve Unescovega poročila o svetovnem indeksu znanja 2021. Predstavitve bo osredotočena na možnosti sodelovanja med šolami, znotraj šol in na nacionalni ravni s stališča vodenja šol na področju učenja ter vplivu tega na nastanek nove šolske politike.

Viri:

- Logaj, V., Preskar, S., Skvarč, M., Rupnik Vec, T., Rojc, J., Poberžnik, A., Dolinar, M., Kranjc, R., Zupanc Grom, R., Slivar, B., Rutar Ilc, Z., Musek Lešnik, K., Peklaj, C., Puklek Levpušček, M., Pečjak, S., Depolli Steiner, K., Pirc, T., Berzelak, S., Forjan, M., ... Pluško, A. (2020). *Izvajanje izobraževanja na daljavo v izrednih razmerah: strokovna navodila za ravnateljice in ravnatelje v programih gimnazij, srednjega strokovnega, srednjega poklicnega in nižjega poklicnega izobraževanja*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/2020-03-27-navodila-za-ravnateljce_ss_26032020.pdf
- Zupanc Grom, R., Slivar, B., Holcar Brunauer, A., & Rojc, J. (2022). *Smernice za izvajanje izobraževanja na daljavo za vzgojno-izobraževalne zavode na področju osnovnega in srednjega šolstva*. Zavod RS za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/smernice_izobrazevanje_na_daljavo.pdf
- UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: a new social contract for education: report from the international commission on the futures of education*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707.locale=en>
- United Nations Development Programme, Regional Bureau for Arab States & Mohammed Bin Rashid Al Maktoum Knowledge Foundation. (2021). *Global knowledge index 2021*. <https://www.undp.org/publications/global-knowledge-index-2021#modal-publication-download>

Vpogled v uporabo nekaterih pristopov za spodbujanje refleksije učiteljev

Dr. Majda Cencič, Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem

Izhajamo iz opredelitve ddr. Barice Marentič Požarnik (2000), da je refleksija kognitivni in afektivni proces rekonstrukcije opravljene vzgojno-izobraževalne dejavnosti, in dodajamo – z namenom, da bi pogledali naprej –, kaj moramo v praksi spremeniti oz. izboljšati. Menimo, da refleksija vključuje tudi akcijsko dimenzijo ali vnašanje sprememb v vzgojno-izobraževalno prakso. S tem postaja učitelj oz. vsak pedagoški delavec razmišljujoči praktik, pa tudi učitelj raziskovalec, saj spremembe načrtuje in udejanja na podlagi zbranih in analiziranih ali reflektiranih podatkov. Zato opredeljujemo refleksijo v širšem in ožjem pomenu. V širšem pomenu je refleksija krožni proces, ki vključuje zbiranje podatkov, njihovo analizo in vrednotenje ter načrtovanje sprememb in spremenjeno oz. drugačno delovanje v praksi. V ožjem pomenu pa vključuje le eno stopnjo krožnega procesa, le razmišljanje o opravljenem delu. Če izhajamo iz širšega pomena refleksije, si lahko učitelj pri zbiranju podatkov pomaga z različnimi pristopi, od manj strukturiranih, kot so različni zapisi ali beležke, do bolj strukturiranih vprašalnikov. Lahko uporabi tehnične pripomočke, kot so različna snemanja ali pa sodelovanje z drugimi, npr.

supervizijo, koučing, kolegialno sodelovanje, sodelovanje kritičnega prijatelja ipd., do raziskovalnega pristopa, npr. akcijskega raziskovanja (Cencič, 2015). Glede na izpostavljena izhodišča bomo pogledali uporabo refleksije v širšem pomenu kot krožnega procesa (zbrani podatki, refleksija, spremembe delovanja v praksi) z vidika študentov kot opazovalcev vzgojno-izobraževalne prakse učiteljev, pa tudi študentov kot raziskovalcev. Študenti na podlagi opazovanja in raziskovanja povzemajo, da se nekateri pristopi bolj uporabljajo kot drugi, da pa refleksija ostaja bolj na ravni miselnega procesa ali bolj v ožjem pomenu in da manj temelji na zbranih in analiziranih podatkih, ki bi vplivali na načrtovane spremembe v praksi (Miklavčič, 2021). Povzemamo, da bi bilo koristno bolj promovirati in nadgraditi refleksijo v smeri zbranih podatkov in načrtovanja sprememb oz. v smeri akcijske dimenzije. Večji poudarek pa moramo refleksiji nameniti tudi pri študiju za učiteljski poklic.

Viri:

Cencič, M. (2015). *Izbrani pristopi k spodbujanju refleksije učiteljev*. Univerzitetna založba Annales.

Marentič Požarnik, B. (2000). Profesionalizacija izobraževanja učiteljev – nujna predpostavka prenove. *Vzgoja in izobraževanje*, 31(4), 4–11.

Miklavčič, E. (2021). *Refleksivna praksa razrednih učiteljev*. [Magistrsko delo]. Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.

Priprava skupnih virtualnih prireditev Šolskega centra Velenje

Dr. Nataša Meh Peer, Šolski center Velenje, Elektro in računalniška šola

Na Šolskem centru Velenje spodbujamo sodelovanje med šolami. S tem razbremenimo posamezno šolo in hkrati združimo moči zelo različni strokovni profili. V lanskem, »koronskem« letu smo tako dobili idejo, da pripravimo in posnamemo obvezno državno proslavo skupaj, saj smo takrat vsi delali na daljavo. Prispevek temelji na analizi sodelovanja strokovnih delavcev v primeru virtualne prireditve za vse šole šolskega centra, pri čemer je na vsaki šoli zanj zadolžena ena oseba, vse skupaj pa zmontira učitelj, ki se ukvarja z montažo kratkih filmov. Ustvarili smo skupino v aplikaciji Teams in na prvem sestanku smo se lotili razmišljanja – uporabili smo metodo možganske nevihte, pri čemer smo v strukturiranem pristopu udeleženi proces svobodnega zbiranja velikega obsega idej, kar nas je spodbudilo, da smo drug za drugim predlagali svoje kreativne ideje na točno določeno temo (kulturni praznik, dan samostojnosti in neodvisnosti idr.). Pri tem smo spodbujali sinergijo v izbrani ekipi, tako da je vsak udeleženec gradil na kreativnem razmišljanju drugega. Pri analizi strokovnih razprav sodelujočih smo ugotovili, da skupaj zmoremo napraviti več in bolje. Strokovni delavci smo prišli do ugotovitve, da smo se naučili prilagoditi mediju, pridobili spretnosti pristopanja in vključevanja ter sodelovanja. V timu so se oblikovale komunikacijske veščine, kdaj poslušati in kdaj govoriti, ter samokritičnost. Ob praktičnih izkušnjah želim prikazati, da so heterogene skupine uspešnejše kot homogene, saj to dokazujejo posamezne točke prireditev – likovne, glasbene stvaritve, uporaba strojev za prikaz točk, to pa so specifične posamezne šole. Naleteli smo na nekaj strokovnih razhajanj, kot so različni pogledi glede predstavljenih točk, zato v prihodnosti načrtujemo nekaj natančnejših usmeritev za nove prireditve.

Pomen formalnega in neformalnega povezovanja pri aktivnostih predstavitve učenja v šoli

Staša Slapnik, Ekonomska gimnazija in srednja šola Radovljica

Prispevek predstavlja potek sodelovanja zaposlenih in sodelovanje učiteljev ter dijakov pri promociji šole. Pri tem je poudarjen pomen aktivne vključenosti dijakov v predstavitev procesov učenja in pomen sodelovanja različnih timov učiteljev. Predstavljena so prizadevanja za iskanje različnih načinov predstavitve na zanimiv in drugačen način ter prikazovanje poteka procesov učenja. Sodelovanje različnih timov, medpredmetno povezovanje ipd. se tvorijo na ravni formalnega in neformalnega mreženja. Prvi je klasičen in bolj tog. Vnaprej so določeni sestanki, oporne točke, prisotno je večje število udeležencev. Tema je analiza lanskega projekta, izpostavljanje dobrih stvari, ki bi jih bilo treba ohraniti ali predrugačiti, iskanje novih idej. Drugi pristop (neformalni) je bolj prožen, sodelujemo v manjših skupinah, usmerjen je v konkretne rezultate. Gre za globlje povezovanje in izmenjavo idej, ki praviloma nista vezana na klasične sestanke. Pretok informacij poteka med prostimi urami in odmori, interaktivni stik s pomočjo platform, kot so Microsoft Teams. Pretok idej in informacij je fleksibilnejši, poteka hitreje in velikokrat učinkoviteje. Pri tem k dajanju predlogov pozovemo sodelujoče dijake, s katerimi se povezujemo predvsem neformalno. Z namenom predstavitve dejavnosti in s tem povratne informacije se na pobudo koordinatorja dogodka ekipa ponovno sestane. Glavne ugotovitve temeljijo na več analizah sodelovanja. Sprotna analiza posameznih aktivnosti je opravljena na podlagi refleksije učiteljev in dijakov in analize rezultatov izvedbe preteklega šolskega leta. Pri tem so tudi z interaktivnim vprašalnikom zbrana mnenja udeležencev predstavitev. Analizirane so ustne refleksije sodelujočih učiteljev in dijakov. Sodelujoči učitelji so izrazili, da je tako delo ustvarjalno, da se pri tem dobro počutijo ter da so razvili metode in oblike dela, ki so jih kasneje uporabili pri pouku. Izjave dijakov, ki so sodelovali na predstavitev, kažejo, da dijaki razpoznavajo sodelovanje z učitelji in prevzemanje vloge »učitelja« kot učinkovito obliko njihovega lastnega učenja. V interaktivnem vprašalniku so udeleženci aktivnosti izrazili, da se jim zdi tovrstno sodelovanje zelo zanimivo.

Sodelovanje učiteljev predmetne stopnje pri medpredmetnem ocenjevanju

Tina Zendzianowsky Čavš, Osnovna šola Dobje

Sodelovanje učiteljev lahko obravnavamo kot pomemben dejavnik njihovega profesionalnega razvoja. V času epidemije se je med naravoslovnim in družboslovnim aktivom učiteljev na OŠ Dobje strokovno sodelovanje še poglobilo, saj smo se morali usklajevati glede poučevanja na daljavo. Eno izmed priporočil zavoda za šolstvo glede pridobivanja ocen v času epidemije je bilo vključevanje medpredmetnega ocenjevanja. Oba aktiva sta ob primerjavi učnih načrtov začela sodelovati in iskati možne skupne teme za medpredmetno oceno ter se dogovorila, v katerih delih procesa lahko pridobimo čas in zmanjšamo obremenjenost učencev. Prispevek predstavlja primer skupnega medpredmetnega načrtovanja in ocenjevanja pri angleščini in geografiji ter pri angleščini in kemiji. Celoten proces je temeljil na formativnem spremljanju, pri čemer smo učiteljice učence ozaveščale o poti do cilja. Tesnemu sodelovanju učiteljic pri oblikovanju in dajanju navodil, usklajevanju kriterijev ter spremljanju dela učencev je sledila analiza celotnega procesa. Pri analizi podatkov o aktivnosti učencev in njihovi uspešnosti so sodelovali člani obeh aktivov in ravnateljica. Ugotovili smo, da se je močno povečala motivacija za učenje, vendar so imeli učenci pri kemiji precejšnje težave, saj je snov zelo zahtevna in obsega tudi strokovne izraze. Pri povezovanju angleščine z geografijo učenci niso poročali o težavah, res pa je, da morajo učitelji, s katerimi sodelujem, dobro obvladati angleščino, če

želijo vrednotiti izdelke, ki nastanejo. Že poučevanje na daljavo zahteva od učitelja več znanja, časa in energije za pripravo gradiv, jasnih navodil ter sprotno evalviranje in posredovanje povratnih informacij, pri ocenjevanju pa je še bolj pomembno, da so dejavnosti skrbno načrtovane in premišljene. Po samorefleksiji učiteljic ugotavljamo, da brez notranje motivacije za delo in skupnega cilja vseh vpletenih takšna oblika sodelovanja ne bi bila mogoča. Vse si med sabo zaupamo, tudi sicer smo navajene timskega dela, zato nam to ni bilo nekaj povsem novega. Na podlagi analiz strokovnih razprav po medpredmetnih povezavah smo ugotovile, da bi v samo medpredmetno ocenjevanje družboslovnih predmetov poleg angleščine in geografije v bodoče vključili tudi učiteljici slovenščine in zgodovine.

Samorefleksija po učnih sprehodih in njihov pomen za učitelja začetnika

Ivo Perko, Osnovna šola Dobje

Učni sprehodi in sodelovanje učitelja začetnika z drugimi strokovnimi delavci je zelo pomembno za izboljševanje procesa učenja in poučevanja. Analiza učitelja začetnika z mentorjem in strokovnim aktivom v obdobju pripravništva je zelo pomembna pri nadaljnjem samostojnem delu učitelja začetnika. S pomočjo učnih sprehodov in sodelovanja z mentorjem, izkušenejšimi učitelji in ravnateljem ter načrtovanjem dela skupaj s strokovnim aktivom lahko učitelj začetnik pridobi ogromno novega znanja na področju poučevanja ter razumevanja različnih pristopov, oblik in metod dela.

Prispevek bo predstavil pogled učitelja začetnika na primeru skupnega načrtovanja in analize štirih učnih sprehodov z osredotočenostjo na pozitivne točke in odličnost. Predstavljene bodo ugotovitve samorefleksije učitelja začetnika po triindvajsetih mesecih. Učitelju začetniku je na začetku zelo težko nekoga pohvaliti in mu povedati, kako dobro si je zamislil delo in ga tudi opravil. Prav tako je na začetku zelo težko zastavljati močna vprašanja. Velik doprinos pri analizi dajejo izkušeni učitelji, ki lahko opozorijo na drugačne oblike in metode dela. Če učitelji in drugi strokovni sodelavci med seboj sodelujejo in so pripravljeni pomagati in svetovati, se lahko učijo drug od drugega. Sodelovanje vseh strokovnih timov je bistveno pri organizaciji in analizi vzgojno-izobraževalnega dela. Učitelj začetnik se nauči pohvaliti dobre stvari, kar je ključnega pomena za pridobivanje samozavesti in spoznavanje, da dela v pravi smeri. Vsak učitelj ima med učnimi sprehodi svojo nalogo opazovanja. Nekateri opazujejo delo učitelja, spet drugi opazujejo delo in odziv učencev. Vloga učitelja začetnika pri analizi je povedati svoje mnenje in dati predloge za morebitne izboljšave. Od mentorja in drugih učiteljev dobi različna mnenja in poglede na izvedbo učne ure, ki jih lahko s pridom izkoristi v prihodnosti.

Pogovor pred hospitacijo in po njej – priložnost za konstruktivno razpravo in izboljšanje učenja

Marijana Ferenc, Vrtec Velenje

Spremljanje vzgojno-izobraževalnega dela je ena od treh razsežnosti vodenja za učenje. Prispevek predstavlja študijo primera izvedbe hospitacij z uvedbo pogovora z vzgojitelji pred hospitacijo vzgojno-izobraževalnega dela in po njej. Takšen pristop se je zdel učinkovito orodje, ki ustvarja razmere za konstruktivno izmenjavo mnenj, spodbuja kulturo povratnih informacij ter razvija koncept razmišljujočega praktika. Pred tem smo hospitacije v našem zavodu izvajali brez predhodnega pogovora z opazovancem, pogovori po hospitaciji pa niso bili strukturirani in so potekali spontano. Opazovanec je pred izvedbo hospitacije sedaj seznanjen, kakšen je namen opazovanja ter na katere segmente bo osredotočen. Možnost ima tudi izraziti svoje dvome, vprašanja ter željo, kaj naj se (še) opazuje. S tem ustvarimo medsebojno zaupanje ter ozaveščamo, da je hospitacija namenjena

strokovni rasti vseh udeležencev. Posebno pozornost namenjam tudi pogovoru po hospitaciji – spodbujanju profesionalnega dialoga, v katerem poleg navajanja opažanj in ugotovitev opazovalca opazovance spodbujamo z vprašanji, da tudi sami izražajo svoje ugotovitve in iščejo poti za izboljšanje prakse. Opazovanci so po opravljenih hospitacijah in pogovorih izpolnili krajši vprašalnik, s katerim sem dobila povratno informacijo o tem, kako so doživljali pogovor pred hospitacijo in po njej. Njihovo mnenje je kazalnik, kaj lahko pri teh pogovorih še izboljšamo. Predstavitev na posvetu zajema tudi rezultate analize vprašalnikov. Največje odkritje zame (v vlogi opazovalke) je bilo, kako koristen je lahko pogovor pred hospitacijo. Pri pogovoru po hospitaciji sem veliko stvari ozaveštila in ugotovila, da lahko vodenje pogovora še izboljšam, kar je še posebno koristno, kadar je praksa pri nekaterih strokovnih delavcih manj uspešna in je treba dati tudi kakšno kritiko. Posebno sem se osredotočila na to, da opazovanec razume, da je pogovor namenjen izboljšanju prakse in da se počuti opolnomočenega, da sam prispeva h konstruktivni razpravi in iskanju novih poti za svoje delo. S predstavljenim pristopom želimo v našem zavodu preseči prepričanje, da so hospitacije namenjene zgolj ocenjevanju in dajanju pohval ali kritik, ter se premakniti k zavedanju, da se pri opazovanju vzgojno-izobraževalnega dela vzgojitelji ponujajo priložnost za sodelovanje ter strokovno rast.

Vodenje in komuniciranje na Osnovni šoli Kašelj – študija primera v času covid-19

Dr. Jernej Šoštar, Osnovna šola Kašelj Ljubljana

Komunikacija ima edinstven potencial pri odzivanju na konflikte, ki so nepogrešljivi spremljevalci komunikacije. Največja vrednost komunikacije je v njenem potencialu, ki ni le iskanje rešitve med ljudmi, ampak tudi spreminjanje ljudi na bolje, in to ravno sredi samega konflikta med njimi. Kakovostno vodenje je eden ključnih pogojev za uspešnost šol in ima pomemben pozitiven učinek na učence. Ravnatelji na učenje vplivajo na tri načine: neposredno, kadar njihova dejanja vplivajo na dosežke učencev, posredno, kadar ravnatelji vplivajo na dosežke učencev prek drugih spremenljivk, in recipročno, kadar ravnatelji vplivajo na strokovne delavce in strokovni delavci na ravnatelje. V času razglašene epidemije covid-19 v letu 2020 je bilo treba vzpostaviti krizno komuniciranje, ki poleg komuniciranja s ključnimi javnostmi zajema tudi predvidevanje in pripravo na potencialne krizne dogodke, njihovo reševanje ter pokrizno ocenjevanje ukrepov in je najpomembnejši del kriznega upravljanja. Kot problem je v prispevku opredeljen pomen komunikacije pri vodenju sestankov na daljavo v času epidemije covid-19, kot ga vidijo in zaznavajo zaposleni in ravnatelj šole. Prispevek bo s pomočjo študije primera, anketiranja in evalvacije z refleksijami kot metod proučevanja opredelil ustrezno komunikacijo med zaposlenimi in ravnateljem kot enega izmed najpomembnejših elementov za doseg želenih ciljev, saj je osnovno sporazumevalno orodje, ki lahko pozitivno vpliva na dobro počutje in učinkovitost. Prispevek bo na podlagi refleksij učiteljev opozoril, da je dobro, če ravnatelj veliko časa porabi za osebne stike in ne dela razlik med posamezniki ter razume njihove potrebe in občutke. Osvetlil bo pomen pohvale za dobro opravljeno delo. Osvetlil bo element človečnosti ravnatelja, ki tako kot učitelji potrebuje pomoč in sodelovanje, saj je prav to v študiji primera ravnatelj zaznal kot ključni element dobrega delovanja v kolektivu. Prispevek bo na podlagi analize anketnih vprašalnikov in študije primera poudaril, da je komunikacija dvosmerni proces, ki zahteva medsebojni odnos, in nakazal pozitivno korelacijo spremembe komunikacije ravnatelja kot pomembno komponento, ki vpliva na učitelja in obratno.

Refleksija vzgojitelja in strokovnih delavcev pri dejavnostih strokovnega spopolnjevanja v vrtcu

Violeta Knežević, Predšolska ustanova Veselo detinjstvo, Raška

Strokovni sodelavci v predšolskih vzgojno-izobraževalnih organizacijah so vključeni v različne oblike usposabljanj in spopolnjevanj, tako individualne kot tudi na ravni organizacije. Letni načrt strokovnega spopolnjevanja pripravljamo na podlagi izkazanih osebnih potreb profesionalnega razvoja vzgojiteljev in strokovnih sodelavcev ter spremljanja samovrednotenja, kakor tudi na podlagi razvojnega načrta organizacije in poročila o strokovnem spopolnjevanju preteklega leta. Vrednotenje strokovnega spopolnjevanja v naši organizaciji izvajamo na podlagi dokumenta, ki ga je izdala lokalna šolska uprava Kraljevo. Prispevek predstavlja analizo primera strokovnega usposabljanja v vrtcu v zadnjem šolskem letu, ko so vzgojitelji oz. strokovni delavci izvedli trideset dejavnosti Dobra praksa, za katere opazovalci prejmejo pripravo in obrazec za spremljavo. Dejavnosti spremljajo ravnatelj, pedagog ter vzgojitelji in pri tem uporabijo isti obrazec kot opazovani vzgojitelj za samovrednotenje. Predstavljena bodo področja, na katerih ugotavljamo močna in šibka področja vzgojiteljev glede izbora metod in oblik dela, motivacije otrok ter prilagoditve izbranih dejavnosti starostnemu obdobju ter ustvarjanja spodbudnega učnega okolja. Po samoocenjevanju dejavnosti vzgojitelja usmerjamo na vprašanje, katere dejavnosti zaznava kot zelo dobre in pri katerih vidi možnosti izboljšav. Zatem sledi razgovor ravnatelja in vzgojitelja o realizirani dejavnosti in njenem izboljševanju ob refleksivnem razmišljanju vzgojitelja za nadaljnje delo. V poročilu o strokovnem spopolnjevanju preteklega šolskega leta so tako povzete ugotovitve o najpogostejših zaznanih močnih in šibkih področjih na ravni organizacije. Najpogostejše izbrane dejavnosti vzgojiteljev v vzgojno-izobraževalnem delu so s področja socioemocionalnega razvoja in razvoja komunikacije in ustvarjalnosti. Dejavnosti, ki bi jih bilo mogoče bolje realizirati, so s področja matematike. Predstavljena bosta bo tudi primera analize predstavitve didaktičnega gradiva, pri kateri sodelujejo vzgojitelji in strokovni delavci, ter analize izvedbe internega izobraževanja oz. usposabljanja, ki jo izvaja vzgojitelj ali strokovni delavec, in tudi vključujejo refleksijo. Prispevek poudarja pomen reflektivnega praktika, ki poleg tega da razvija sebe kot vzgojitelja in svojo prakso, vpliva tudi na odnos do refleksije otrok, ki se od malega navajajo na vseživljenjsko učenje in razvijanje sposobnosti za reševanje problemov. Na koncu bo predstavljeno tudi individualno poročilo vzgojitelja o strokovnem spopolnjevanju v obdobju enega šolskega leta, ki vključuje podatke o objavljenih delih vzgojitelja in o sodelovanju v dejavnostih v organizaciji. To je podlaga za portfolio vzgojitelja. Sledi osnovna samopresoja profesionalnih kompetenc, na kateri temelji načrtovanje profesionalnega razvoja praktika.

Vodeni pedagoški razgovor z vzgojiteljem začetnikom in vrednotenje rezultatov dela – pogled ravnatelja

Dragana Hadži - Ristić, Predšolska ustanova Radost, Vrnjačka Banja

Prispevek v središče postavlja vlogo ravnatelja pri spremljanju in izboljševanju dela zaposlenih. Predstavlja primer spremljanja vzgojiteljev začetnikov. Ob vstopu v predšolsko organizacijo dobi vzgojitelj začetnik mentorja in gradivo Vodnik za začetnike. Mentor spremlja delo učitelja začetnika, daje navodila in usmeritve za izvajanje dejavnosti ter je na voljo učitelju začetniku za razprave o njegovih dvomih in iskanje rešitev za situacije, v katerih je v dvomih. Prispevek predstavlja primer vključevanja vzgojiteljev začetnikov, v katerega je bilo v predhodnem letu vključenih devet vzgojiteljev začetnikov. Po določenem času dela ravnatelj prisostvuje usmerjeni dejavnosti vzgojitelja začetnika in

na podlagi protokola o spremljanju usmerjene dejavnosti napiše presojo kakovosti dela vzgojitelja. Po tem ravnatelj opravi vodeni pedagoški razgovor z vzgojiteljem. Na začetku vzgojitelj začetnik predstavi svoje mnenje o opravljeni dejavnosti in predlaga morebitne izboljšave, če bi enako dejavnost opravljal še enkrat. Zatem ravnatelj obzirno predstavi vzgojitelju morebitne šibkosti ali spregledane priložnosti. Po predstavitvi zapisanega se po protokolu dogovorita za termin nove usmerjene dejavnosti, ob kateri bodo spremljali izboljšave. Po enem letu dela ali strokovne prakse pred komisijo organizacije, v kateri so ravnatelj, strokovni delavci, mentorji in kolegi vzgojitelji, opravi usmerjeno dejavnost z otroki s ciljem opravljanja internega preverjanja strokovne usposobljenosti. Komisija zapisuje opazanja v skladu s protokolom in oblikuje zbirno mnenje članov ter z vzgojiteljem opravi razgovor, med katerim mu tudi obrazloži mnenje. Pridobljeno potrdilo o opravljenem izpitu internega preverjanja strokovne usposobljenosti priloži dokumentaciji, ki jo predloži Ministrstvu prosvete, nauke i tehnološkega razvoja ob prijavi za opravljanje izpita za pridobitev državne licence za delo. V predstavitvi bodo prikazani profesionalnega razvoja praksa.

PREDSTAVITVE REFERATOV III

Sreda, 6. april 2022, 14.45–16.15

Hospitacije na Osnovni šoli Grm v luči povezovanja učiteljev v času pandemije Polonca Bilbija, Osnovna šola Grm Novo mesto

V vodstvu Osnovne šole Grm, največje šole v mestni občini Novo mesto, smo želeli povezati učiteljski zbor v času zaprtja šol, zato smo realizirali idejo o večjem številu hospitacij, rednih in kolegialnih. To je omogočilo več medsebojnega virtualnega povezovanja in hkrati oblikovanje skupnih kritičnih refleksij o poučevanju učiteljev in učenju učencev. Uporabljene so bile te metode in viri zbiranja ugotovitev: anketni vprašalnik za učitelje, opomnik za spremljanje hospitacij, zapisniki hospitacij, opazovanje sodelovanja učiteljev na videoposnetku in medsebojna analiza po hospitacijah. V prispevek je vključena analiza vprašalnika za učitelje, v kateri so opredeljena mnenja učiteljev (45) o ciljih in učinkih hospitacij. V času zaprtja šol zaradi epidemije covida-19 so iz potreb vodstva in učiteljev zaživele kolegialne hospitacije kot oblika medsebojnega mreženja, povezovanja in izmenjave primerov dobrih praks poučevanja. V prispevku so opredeljeni učinki, doseženi v procesu izvajanja, ki presegajo okvir običajnega procesa izvedbe hospitacij. Pouk na daljavo je omogočal več mreženja učiteljev in medsebojnega sodelovanja, kot je to izvedljivo pri običajnem pouku v šoli. Kolegialne hospitacije je izvedlo 16 učiteljev, nekateri večkrat, udeležilo se jih je 127 učiteljev. Hospitacije so doprinesle k pozitivnemu vzdušju na šoli, opolnomočile učitelje, prispevale k učenju učenja učiteljev po modelu/vzoru in utrle pot nadaljevanju kolegialnih hospitacij, ki med učitelji živijo naprej. Pomembni navedki učiteljev iz anketnega vprašalnika so: 56 % učiteljev meni, da so bile kolegialne hospitacije poučne z vidika metod poučevanja, 56 % jih meni, da so bile poučne z vidika pridobivanja veščin informacijsko-komunikacijske tehnologije, 47 % učiteljev pa ocenjuje, da so bile hospitacije pomembne za odnose v kolektivu. Izzivi, vezani na hospitacije, ki jih načrtujemo za prihodnje, so ohraniti izvajanje kolegialnih hospitacij, učiti se iz primerov dobre prakse ter ohranjati in poglobljati pedagoško-psihološke učinke pri učiteljih.

Vpliv sodelovanja učiteljev na znanje učencev

Saša Mezek in Anita Smole, Osnovna šola Vide Pregarc Ljubljana

Prispevek predstavlja primer sodelovanja učiteljev z namenom izboljšanja procesov učenja učencev in poučevanja učiteljev. Predstavljene ugotovitve temeljijo na analizi skupnih refleksij avtoric. Avtorici predstavljata izsledke sodelovanja v obdobju dveh šolskih let. Učitelj je del šolske skupnosti odraslih, ob pomoči katerih lahko uspešno preprečuje in rešuje probleme in konflikte. Pri tem pa so mu sodelavci vir podpore in pomoči (Bluestein, 1997). Sodelovanje učiteljev se začne, ko dva učitelja začneta delati skupaj z namenom povečanja otrokovega znanja in izboljšanja dosežkov. Sodelovanje med učitelji poteka takrat, ko si delita informacije, vire, izkušnje, znanje idr. Sodelovanje je nenehno spreminjajoč se proces. Prednosti sodelovanja dveh učiteljev so v različnih pogledih in idejah, izboljšanem akademskem znanju, večjem razumevanju učencev, kreativnejših učnih urah, manjši izolaciji učiteljev in čustveni podpori. V podporo najinemu sodelovanju in učenju učencev sva vključili formativno spremljanje – aktualen pristop, ki pomeni drugačno filozofijo učenja in poučevanja, posledično pa drugačne načine sodelovanja med učitelji. Največji izzivi, s katerimi sva se soočili, so pomanjkanje refleksije in občasno pomanjkanje časa v zdajšnjih razmerah poučevanja. Kot učinkovite strategije sodelovanja bi pri najinem sodelovanju izpostavili skupne cilje in vizijo, skupni čas načrtovanja, spodbujanje občutka skupnosti oziroma pripadnosti, vzpostavitev pričakovanj v najinem sodelovanju ter razpravo o najinih nestrinjanjih. Znanje učencev sva spremljali s pomočjo dokazov, ki so nama omogočili spremljanje razumevanja in napredovanja učencev. Dokazi o učenju so pri formativnem spremljanju ena od strategij, ki predstavlja povezavo med učenjem in poučevanjem ter kakovostne interakcije med učencem in učiteljem (Wiliam, 2013). Zavedava se, da brez sodelovanja z drugimi učitelji ali tudi strokovnjaki zunaj šole v daljšem obdobju posameznik težko in redko spreminja svojo prakso. Z omenjenim načinom želiva obogatiti lastno pedagoško prakso in ustvarjati okoliščine, ki bodo učencem omogočile samostojnejše učenje ter pridobivanje trajnejšega in kakovostnejšega znanja; hkrati pa želiva ustvarjati učno okolje, ki zagotavlja spodbudno, psihološko varno in sproščeno vzdušje za vse deležnike učnega procesa.

Sodelovanje novovključenih strokovnih delavcev v vrtcu v skupni kritični refleksiji

Mojca Janc, Vrtec Tržič

Pri spremljanju dela v oddelkih in v pogovorih s strokovnimi delavci na začetku svoje pedagoške poti se je večkrat pokazala potreba po poglobljenem spoznavanju dela v vrtcu, tako pri načrtovanju kot evalvaciji opravljenega dela. V začetku šolskega leta 2021/22 smo v Vrtcu Tržič oblikovali nov strokovni aktiv, namenjen strokovnim sodelavcem, ki so se v naš kolektiv vključili v zadnjih treh letih. Srečanja so namenjena seznanjanju z organizacijo dela, podpori pri pedagoškem delu in skupnemu kritičnemu razmišljanju o dilemah, ki se porajajo pri tem. Osnovna ideja je bila, da se delavci seznanijo z osnovnimi pričakovanji, kot so skrb za varnost, dobro počutje vseh, kako uporabljati e-zbornico ipd. Kasneje se je izkazalo, da si želijo predvsem strokovne pomoči in poglobljanja znanja. Glede na aktualnost vsebin so se aktivu pridružili tudi strokovni delavci z več izkušnjami. V prispevku bo najprej predstavljen potek dela na posameznem srečanju s poudarkom na sodelovanju med strokovnimi delavci. Prvi del vsakega srečanja je namenjen aktualnemu dogajanju ali spoznavanju novih pristopov, s katerim ustvarjamo kritični pogled in razmislek o uporabnosti različnih elementov v praksi. V drugem delu se kontinuirano lotevamo metod opazovanja otrok, načrtovanja priprav in evalvacije dela. Pri opazovanju otrok smo se

seznanili z nekaterimi metodami in orodji opazovanja ter beleženja opažanj. Nadaljujemo individualno, s pogovori v posameznih oddelkih, pri čemer strokovni delavci lahko opozorijo na različne težave ali dobre rešitve, ki jih nato predstavijo na aktivu. Načrtovanja dela v oddelkih se lotevamo postopno od raziskovanja projektnega pristopa do preizkušanja v praksi. Po predstavitvi projektnega pristopa so strokovni delavci želeli skupni obrazec za načrtovanje, ki ga lahko delno prilagajajo potrebam skupin. Na vsakem srečanju opravimo kratko analizo, kaj smo dosegli in kaj bi še potrebovali. Ugotovitve temeljijo na podlagi analiz o spremembah in dosežkih pri načrtovanju in izvajanju dela z otroki, ki smo jih izvedli na naših srečanjih. Ugotavljamo, da je delo v aktivu spodbudilo strokovne delavce h kritičnemu razmišljanju o lastnem ravnanju, bolj poglobljeni refleksiji in medsebojni povezanosti pri razvijanju pedagoške prakse. V naslednjem šolskem letu nadaljujemo z vsebinami, ki jih bomo izbrali skupaj.

Popestrimo znanje kemije z znanjem strojništva

Janja Kogelnik, Šolski center Ravne na Koroškem, Srednja šola

Živimo v obdobju, ko je zaželeno, da svoje znanje pridobivamo za vse življenje in ga širimo. To lahko uresničimo z možnostjo medpredmetnega povezovanja, ki je temelj trajnostnega razvoja v izobraževanju. V svojem prispevku želim predstaviti primer medpredmetnega povezovanja in interakcije učitelja kemije z učiteljem strojništva. K takšnemu načinu poučevanja me je spodbudilo spoznanje, da dijaki težko povezujejo teorijo s prakso, predvsem pa imajo težave s prostorsko predstavljivostjo. Zato učitelji menimo, da je treba prilagoditi način poučevanja temu, da čim bolj konkretiziramo povezavo teoretičnih vsebin s prakso, četudi na daljavo. S sodelavko sva naredili okvirni načrt dela, zastavili učne cilje, dejavnosti in kriterije uspešnosti. Svoje delo sva ves čas dopolnjevali, usklajevali in nadgrajevali. Pri učnih urah kemije so dijaki prvih letnikov s pomočjo spleta in informacijsko-komunikacijske tehnologije pridobili vse potrebne informacije o molekuli vode. Svoje zapise so oblikovali v miselnih vzorcih in tabelskih slikah ali pa so pripravili plakate s spletnimi orodji. Za lažjo predstavbo so izdelali tudi molekulo vode iz materialov, ki so jih imeli na razpolago. Eden ključnih ciljev, ki sva si jih zastavili pri medpredmetnem sodelovanju, je bil, da medpredmetno povežemo strokovna znanja z znanji splošnoizobraževalnih predmetov ter da z modeliranjem pripomoremo k boljši predstavljivosti modelov. Pri predmetu prostorsko modeliranje in priprava dokumentacije (PMPD) so dijaki pod vodstvom profesorice v programu Creo Parametric pripravili, načrtovali in izdelali 3D model molekule vode in ga natisnili. Tudi sama sem pri teh urah aktivno prisostvovala in svoje znanje nadgradila in obogatila. Z analizo smo potrdili, da je bil projekt uspešen, saj je sodelovanje med deležniki potekalo kontinuirano in produktivno, dosegli smo zastavljene cilje. S takšnim načinom poučevanja spodbujamo k timskemu sodelovanju strokovnih delavcev, s tem pa se ustvarjajo nove kreativne rešitve, povečuje se tudi verjetnost učinkovitosti medpredmetnega povezovanja, dvigajo se kakovost učenja, dobro počutje pri pouku in motiviranost za šolsko delo, vzpostavi pa se tudi pozitivna interakcija med učitelji ter med učitelji in dijaki.

Sodelovanje med strokovnimi sodelavci v okviru praktičnega pouka

Ivan Štrukelj, Šolski center Škofja Loka

Kot vodja delavnic v Šolskem centru Škofja Loka želim sodelovanje med sodelavci izboljšati in voditi učitelje praktičnega pouka bolj povezovalno in kvalitetno, saj bi to dvignilo tudi kvaliteto praktičnega pouka pri podajanju znanja, ki ga dijaki potrebujejo pri svojem delu v gospodarstvu. Vizija, ki me vodi pri delu, je, da se medsebojno sodelovanje in razdelitev dela ne izvajata s položaja nadrejenega kot avtoritete, temveč kot tistega, ki je v svojih odgovornostih enakopravni sodelavec. Ta dejavnik je ključen za ustvarjanje dobrega vzdušja v kolektivu in okrepi sodelovanje med sodelavci. Uvedel sem redne mesečne sestanke z vsemi učitelji praktičnega pouka, na katerih najprej evalviramo preteklo obdobje, nato pa določimo smernice za naslednji korak, kar je vodilo do večje motiviranosti za delo. Z organizacijo izobraževanja za praktične izmenjave znanja med učitelji se je povečalo strokovno znanje in medsebojno sodelovanje zaposlenih. V predstavitvi bom prikazal konkreten primer takšnega sodelovanja. V šolskem letu 2020/21 smo začeli z optimizacijo učnih procesov na področju CNC tehnologij tako z vsebinskega kot tudi z organizacijskega vidika. Učinek je več sodelovanja med učitelji, večja motiviranost in zadovoljstvo zaposlenih ter višja raven znanja učencev v krajšem času. Pomembno smo zmanjšali tudi razkorak med teorijo in prakso. V času epidemije covid-19 so postale interakcije med učitelji praktičnega pouka bolj zapletene. Vsak sodelavec pogosto želi uveljavljati svoj prav in pride do različnih nesoglasij. Najprej poskušamo stvari reševati na mesečnih sestankih, vendar to ni vedno dovolj. Zato sem okrepil sodelovanje z vodstvom šole (ravnateljica) in tudi individualno delo s posameznikom, kar je rezultiralo hitro reševanje nesoglasij, večjo delovno učinkovitost in povezanost kolektiva. Ugotavljam, da so sledenje novim tehnologijam, poslušam potrebam posameznika in medsebojno deljenje znanja ključne usmeritve za krepitev sodelovanja, timskega dela (medsebojne pomoči med sodelavci) in dviganja kakovosti izobraževalnega procesa. Menim, da vodja s pravim pristopom in načinom dela lahko močno okrepi sodelovanje med učitelji in ob skupni refleksiji spodbudi spontan proces izboljšav učnega procesa.

Medpredmetno povezovanje strokovnih predmetov elektrotehnike in praktičnega pouka

Edis Mustafić, Šolski center Velenje, Elektro in računalniška šola

Predstavil bom analizo sodelovanja pri medpredmetnem sodelovanju teorije in praktičnega pouka v šolskem letu 2021/22 (september–januar). Pri poučevanju strokovnih predmetov se pri dijakih večkrat pojavlja težava dojemanja in vizualizacije snovi, predvsem v prvih letih izobraževanja. Da bi izboljšali stanje, smo se strokovni sodelavci različnih področij teorije in praktičnega pouka sestali ter analizirali, kaj je bistvena težava ter kako jo lahko odpravimo. Po analizi problematike smo se dogovorili, da bodo učitelji praktičnega pouka skušali slediti snovi teorije, kolikor bo le mogoče. Pri posameznih modulih praktičnega pouka smo izdelali delovni zvezek z vajami, ki smo jih uskladili z učitelji strokovnih predmetov teorije in učitelji praktičnega pouka. V sklopu tega smo izvedli medsebojne hospitacije – učitelji teorije pri učiteljih praktičnega pouka in obratno. Namen hospitacij je spoznavanje načina podajanja snovi pri učiteljih teorije in vpogled v potek praktičnega pouka. Po opravljenih hospitacijah smo se sestali ter analizirali ugotovitve. Te temeljijo predvsem na refleksijah sodelujočih strokovnih delavcev. Skupaj smo načrtovali in izdelali osnutek delovnega zvezka za področje praktičnega izobraževanja, ki ga bomo v nadaljevanju razširili in prilagodili potrebam. Sestanke smo imeli mesečno. Učitelj teorije je obravnaval materiale v elektrotehniki, preseke ter barve vodnikov in kablov. Učitelj

praktičnega izobraževanja je dijakom pri pouku kable in vodnike predstavil v fizični obliki. Tako si dijaki niso samo vizualizirali npr. kabla, ampak so ga lahko videli in potipali ter spoznali predstavljene materiale pri pouku teorije. Učitelj je v delovnem zvezku izbral vajo za vodnike, ki so jo dijaki izvedli. Vaja je vsebovala teoretični del in se navezovala nanj. Vaje v takšni obliki smo izvajali v obdobju od oktobra 2021 naprej (se še izvajajo). Analiza razumevanja snovi in ocen dijakov je pokazala, da je znanje pri dijakih začetnih letnikov dosti boljše kot pred uvedbo takšnega načina dela. Na sestanku strokovne skupine smo analizirali dojemanje snovi ter pridobljene ocene na začetku in po medpredmetnem povezovanju.

Kako digitalno sodelovati in dodati vrednost učenja s sodobno tehnologijo

Mateja Aplinc, Šolski center Ravne na Koroškem

Poučevanje v času pouka na daljavo je bilo tudi za učitelje matematike izziv, da pridobivajo nova znanja in jih prenašajo na učence, ki jih spoznavajo, nadgrajujejo in koristno uporabljajo. V aktivu matematikov smo za vse dijake pripravili novo učno okolje Microsoft Teams. V prispevku bom predstavila načine dela, programe, okolja, orodja in druge pripomočke, ki smo jih uporabljali, pa tudi težave, s katerimi smo se na tej poti srečevali. Sodelovanje je potekalo znotraj našega aktiva prek videokonferenc z izmenjavo izkušenj in znanja, reševanjem učnih problemov in tehničnih težav, ki so nastajali pri pouku. Učitelji smo si na srečanjih predstavljali nova interaktivna gradiva, jih smiselno prilagajali za orodja Microsoft Teams, kot so *zvezek za predavanje*, *interwrite tabla* in *dodeljene naloge*. Sodelovali smo v *klepetu* ekipe aktiv in si shranjevali ustvarjeno gradivo v *datoteke – učna gradiva*. Vso izmenjavo izkušenj in znanja smo beležili v zapisnikih aktiva. V prvem polletju dela s tem orodjem smo si zapisovali izjave in ugotovitve, ki bodo predstavljeni s konkretnimi primeri sodelovanja in dodano vrednostjo za vse udeležence procesa poučevanja na daljavo. S sodelovanjem smo dosegli, da so tudi dijaki lažje in enotno pristopali k delu. S pomočjo Microsoft Teams so ob koncu šolskega leta usvojili zadane cilje, naučili smo jih uporabljati orodja, s katerimi se bodo srečevali v prihodnje tudi na fakultetah in v službah. Dodana vrednost pri učenju je učenje iz različnih virov, soustvarjanje gradiv, skupno reševanje nalog, oddajanje in preverjanje rešenih nalog ter timsko delo. Dokazi za naše delo so vsi izdelki dijakov, ki so shranjeni v Microsoft Teamsih. To je njihova digitalna mapa za nadaljnjo uporabo. Skozi vse šolsko leto smo izdelke lahko dopolnjevali, spreminjali oziroma pregledovali. Svoje izkušnje in znanja smo prenesli tudi na sodelavce, tako da vsi profesorji pri delu na daljavo sedaj uporabljajo to aplikacijo. Prihodnost je v večinski digitalizaciji procesov, in učitelji smo postavljeni pred izziv nenehnega izpopolnjevanja in pridobivanja izkušenj za poučevanje na daljavo ali v razredu pri digitalnih metodah dela.

Ali uporaba interaktivnih tehnologij spodbuja sodelovanje med dijaki in učitelji

Klemen Hleb, Šolski center Velenje, Elektro in računalniška šola

Na Šolskem centru Velenje člani strokovnih aktivov že vseskozi sodelujemo, izvajamo medsebojne hospitacije in refleksije obiskanih ur. V šolskem letu 2019/20 smo začeli analizo rezultatov poklicne mature za program Tehnik mehatronike po posameznih nalogah in za izboljšanje teh rezultatov smo se začeli aktivno medpredmetno povezovati. Učitelji smo med razpravo ugotovili, da potrebujemo vpogled v snov, ki je bila predelana pri modulih, ki se medpredmetno povezujejo. Zato smo se odločili

naše medpredmetno povezovanje in sodelovanje z dijaki nadgraditi z uporabo interaktivnega zaslona v kombinaciji s primerno programsko opremo. S pomočjo zaslona smo učitelji vse zapiske, ki smo jih ustvarili med uro, lahko delili med seboj. Tako smo imeli pregled nad predelano snovjo. Izhodišče prispevka je raziskava in predstavitev učinkovitosti sodelovanja med učitelji in dijaki z uporabo interaktivnih tehnologij. Primer sodelovanja zajema učitelje aktivov Elektrotehnik in Tehnik mehatronike ter dijake omenjenih smeri. Postavili smo si dve predpostavki: 1) uporaba interaktivnega zaslona v kombinaciji s primerno programsko opremo povečuje učinkovitost medpredmetnega sodelovanja in sodelovanja aktiva; 2) uporaba interaktivnega zaslona pri učnih urah dijake dodatno motivira za sodelovanje. Po pretečem časovnem obdobju uporabe omenjenih tehnologij smo opravili analizo rezultatov. Rezultate smo pridobili s ponovno analizo rezultatov poklicne mature in s pogovorom v aktivu in med dijaki, med njimi smo izvedli anonimne ankete. Ponovna analiza rezultatov poklicne mature v programu Tehnik mehatronike je pokazala, da so dijaki pri nalogah, na katere smo dali poudarek, dosegali več točk kot prejšnja leta. Iz anket dijakov pa smo izvedeli, da dijakom uporaba interaktivnega zaslona ustreza, saj lahko več časa namenijo za poslušanje in vprašanja kot pa za prepisovanje snovi. Uvedba interaktivnega zaslona je bil korak v pravo smer, saj se je pokazal napredek pri sodelovanju učiteljev in dijakov.

Sodelovanje strokovnih delavcev vrtca in šole za kvalitetno izvedbo plavalnega tečaja **Boštjan Artiček, Osnovna šola Dobje**

Kritična refleksija strokovnih delavcev, medsebojno zaupanje in sprejemanje povratne informacije, ki ni vedno pozitivna, je ključna za spremembe in zagotavlja razvoj na ravni posameznika in organizacije. Sodelovanje enajstih strokovnih delavcev osnovne šole in vrtca Dobje je v zadnjih letih izboljšalo organizacijo in izvedbo plavalnega tečaja. V strokovnem timu sodelujejo aktivni športnih pedagogov, učiteljic prvega triletja, vzgojiteljic in ravnateljica. Prispevek predstavlja sodelovanje v preteklem koledarskem letu. Potekalo je od načrtovanja v maju do izvedbe v oktobru. Zajemalo je pripravo, izvedbo in kritično analizo tečaja. Organizacija in izvedba sta zahtevali ogromno usklajevanja, dogovorov, analiz pred zaključkom tečaja in po njem ter dobro medsebojno sodelovanje. Plavalni tečaj je bilo treba umestiti v letni delovni načrt šole in vrtca ter v individualne učne načrte. Ravnateljica je načrtovala hospitacije. Pri začetnem načrtovanju so sodelovali vodje strokovnih aktivov. Zbrali so podatke o vključenih otrocih, analizirali preteklo delo, ki je bilo vodeno v e-zvezku v MS Teams, ter oblikovali plavalne skupine in pravila na bazenu. Poseben pomen je imela predstavitev plavalnih vsebin z metodami in oblikami dela športnih pedagogov učiteljem razrednega pouka in vzgojiteljem, še posebej strokovnim delavcem začetnikom. Vse je bilo povzeto v varnostnem načrtu, skupne priprave so bile v e-zvezku. Strokovna razprava o delu, ki se je razvila med začetniki in izkušeni izvajalci, je pomemben proces medsebojnega učenja. V analizi po tečaju smo strokovni delavci v e-zvezek zapisali smernice za delo v prihodnjem letu in vse postopke, ki so se izkazali za dobre. Zaradi medsebojne usklajenosti smo za boljši plavalni napredek nekaterim učencem omogočili prehajanje med skupinami. Dobrodošli so bili sprotni zapisi o napredku učencev v e-zvezku. H kvaliteti so pripomogle hospitacije ravnateljice in kritična refleksija po njih. Strokovni delavci so se počutili vključene, ko so dali refleksijo, iskali odličnosti in dali predloge za izboljšave.

Od računa do izdelka – sodelovanje učiteljev iz predmetov matematika, fizika in strojništvo

Sonja Mravljak, Šolski center Ravne na Koroškem, Srednja šola

Medpredmetno sodelovanje je v srednjih šolah zelo zaželeno. Da je sodelovanje uspešno, pa moramo okrepiti sodelovanje med sodelavci, tako smo skušali dijakom približati matematiko, fiziko in modula iz strojništva (prostorsko modeliranje in praksa). Prispevek temelji na analizi enega sklopa medpredmetnega povezovanja in dvanajstih izvedenih ur različnih predmetov. Glavni cilj je bil dijakom prikazati, da izdelek ne nastane sam od sebe, da je treba določene stvari izračunati, jih izrisati v računalniški obliki in potem izdelati. Izhodiščna je bila ideja, da se medpredmetno povežemo. Izvajalci smo se sestali, združili svoje ideje, pretehtali možnosti, naredili plan dela, si razdelili naloge, nekatere pa opravili skupaj. Kot profesorica matematike sem pripravila naloge, v katerih smo izračunali vse potrebne podatke, da lahko izdelamo različna osnovna in sestavljena geometrijska telesa. Pri modeliranju so dijaki ta geometrijska telesa načrtovali v računalniškem programu za 3D risanje, kasneje pa so jih na praksi tudi izdelali. Izvajalci smo skupaj pripravljali naloge, delovne liste, jih povezali v skupno nalogo in razdelili na sklope. Tako je imel vsak učitelj pripravljen svoj sklop, ti pa so se med seboj dopolnjevali. S tem smo okrepili sodelovanje med učitelji, med dijaki ter med dijaki in učitelji. Med samim projektom smo se izvajalci večkrat sestali, usklajevali delo, dopolnjevali, razpravljali, preizkušali in izpopolnjevali izdelke. S sodelovanjem so nastali izdelki, ki so vsestransko uporabni in nam služijo tudi pri eksperimentalnem delu. Z analizo našega projekta smo prišli do ugotovitev, da je bilo sodelovanje zelo produktivno, da se je vse vloženo znanje in delo izplačalo v smislu zadovoljstva vseh deležnikov in nastalih izdelkov. Na podlagi pozitivnih rezultatov se dogovarjamo, da bi z nadgradnjo izdelkov in motivacijo sodelavcev lahko medpredmetno povezovanje razširili tudi na druge strokovne module, npr. načrtovanje konstrukcij.

Sodelovanje izvajalcev na primeru vključevanja Šolskega centra Kranj v projekt Tedni vseživljenjskega učenja

Alenka Grmek, Šolski center Kranj, Višja strokovna šola

Stopnja rasti kumulativnega človeškega znanja se zvišuje, zato je skrb za vključenost v vseživljenjsko učenje vedno bolj aktualna. Šolski center Kranj se že vrsto let vključuje v projekt Tedni vseživljenjskega učenja (TVU), ki ga usklajuje Andragoški center Slovenije. Namen TVU je opozoriti na pomen vseživljenjskega učenja. Temelj projekta TVU je sodelovanje. V prispevku se osredotočamo na sodelovanje strokovnih sodelavcev med seboj in z udeleženci pri izvedbi dogodkov TVU na Šolskem centru Kranj v obdobju zadnjih šestih let. Namen prispevka je predstaviti izhodišča in učinke sodelovanja na primeru šestih različnih tipov dogodkov, ki smo jih izvedli v okviru TVU. Uporabljena je metodologija analize lastne izkušnje z izvedbo dogodka in analize izkušnje z udeležbo na dogodkih ostalih izvajalcev. Pregledana so bila poročila in evalvacijski vprašalniki po izvedbi dogodkov. Ugotovitve temeljijo tudi na pisni in ustni, formalni in neformalni komunikaciji s strokovnimi sodelavci, regionalnim koordinatorjem in udeleženci, ki so v tem obdobju sodelovali pri izvedbi dogodkov. Snovanje, izvedba in komuniciranje dogodkov je bilo načrtovano in organizirano. Pri pripravi dogodkov TVU smo izvajalci izhajali iz lastne strokovne prakse. Po izvedbi je sledila evalvacija in priprava poročil, ki so bila objavljena na spletni strani šole in posredovana koordinatorjem na regionalni oz. nacionalni ravni. Ugotavljamo, da tovrstni dogodki niso le spodbuda k vseživljenjskemu učenju in širjenju učeče se skupnosti, temveč pripomorejo tudi k ustvarjanju spodbudnega učnega okolja ter uvajanju izboljšav

v vzgojno-izobraževalni proces šole in zavoda. Prispevajo k razvoju strokovnih in splošnih kompetenc (komuniciranje, učenje učenja, ustvarjalnost, sodelovanje, odgovornost, motiviranost idr.), pridobivanju novih znanj in poznanstev. Pomemben vpliv na pozitivne učinke dogodkov TVU ima ravno sodelovanje med v omenjene dogodke vključenimi izvajalci in udeleženci.

Inovativna uporaba MS Teamsa v izobraževalne namene

Mag. Gregor Rak, Prometna šola Maribor

V zadnjih treh letih so se morale predvsem zaradi pandemije procesu digitalizacije izobraževanja pridružiti tudi višje strokovne šole. Izvajanje študijskega procesa je vsaj v tem obdobju v celoti potekalo na daljavo. Pomoč pri organiziranem izobraževanju sta ponudila tako ministrstvo za šolstvo kot Skupnost višjih strokovnih šol. Na Višji prometni šoli Maribor za podporo študijskemu procesu že več kot pet let uporabljamo programsko opremo Office 365, zato je delo z MS Teamsom za predavatelje in študente dokaj preprosto, predvsem pa za vse udeležence izobraževanja zelo uporabno. V članku bomo analizirali uporabo MS Teamsa za različne namene povezovanja med uporabniki izobraževalnega procesa, tj. za medpredmetno povezovanje, povezovanje med predavatelji in študenti ter za vodenje (in podporo) študijskega procesa in drugih aktivnosti, povezanih s študijem. Podrobneje bodo predstavljene ugotovitve analize uporabe MS Teamsa za medpredmetno povezovanje predavateljev na podlagi podatkov v zadnjih dveh študijskih letih. Na podlagi strokovnih razprav predavateljev in rezultatov dela (gradiv, orodij idr.) ugotavljamo, da takšno sodelovanje presega izmenjavo gradiv in pomeni soustvarjanje novega na podlagi skupne refleksije. Izpostavili bomo prednosti, ki jih zagotavlja tak način dela, pa tudi težave, ki se lahko pojavijo pri uvajanju in usvajanju novih načinov dela tako za predavatelje kot za študente. Z uporabo naprednih tehnologij lahko pripravimo zanimiva interaktivna predavanja, študente pa s sodobnimi pristopi bolj motiviramo za študij, sodelovanje, raziskovanje, inovativnost, predvsem pa jih s tem pripravljamo za delo v digitalno naprednih delovnih okoljih. Za dosego teh ciljev morajo predavatelji spremljati nenehne izboljšave programske opreme in aplikacij oziroma se naučiti njihove uporabe, kar je zagotovo za vsak kolektiv velik izziv.